

TUSSENRAPPORTAGE CAPACITY BUILDING 2018

Notitie van de Zoogdiervereniging:

DATUM	28 SEPTEMBER 2018
PROJECTNUMMER	2018.004
PROJECTNAAM	CAPACITY BUILDING 2018
OPDRACHTGEVER	BIJ12
ONDERDEEL	NDFF/NATUURLOKET
MEMO	
AUTEUR(S)	MAURICE LA HAYE
PROJECTLEIDER	MAURICE LA HAYE
DOCUMENTNUMMER	N2018015

Inleiding

Deze notitie is de gevraagde tussenrapportage voor Capacity Building 2018. Voor 2018 zijn de inspanningen en voorstellen van de PGO's gebundeld in een aantal projecten met een trekker vanuit een PGO:

- Jaarrond Tuintelling (Sovon)
- Verspreidingsatlas (BLWG)
- Soortzoekers (EIS)
- Training vrijwilligers (Sovon)
- Werven en scholen vrijwilligers (Vlinderstichting)
- Versterken van dwarsverbanden tussen projecten (Zoogdiervereniging)

De voortgang, uitvoering en eventuele knelpunten voor projecten binnen de thema's zijn hierna per thema en per PGO beschreven.

Tussenrapportage Tuintelling, Capacity-Building 2018

Datum: 5 september 2018

Organisatie: Sovon Vogelonderzoek, De Vlinderstichting, RAVON, Zoogdiervereniging, FLORON, EIS

Contactpersoon: Carolyn Vermanen

Betreft deelproject: Jaarrond Tuintelling

Voortgang onderdelen

Onderdelen & aanpak:

In 2018 willen we ons richten op het nog meer binden en activeren van de bestaande deelnemers en het continueren van de telactiviteit. Daarnaast willen we extra inzetten op de doorstroom van deelnemers naar andere telprojecten van de PGO's. We willen hiervoor de volgende activiteiten ontplooiën:

- resultaten terugkoppelen via maandelijkse nieuwsbrief en 2-wekelijkse nieuwsflits, berichtjes op sociale media.

Dit loopt prima, er zijn tot nu toe 13 nieuwsbrieven/flitsen verstuurd naar de deelnemers. In de bijlage enkele voorbeelden.

Alle PGO's dragen hiervoor informatie aan, de coördinatie ligt in handen van Sovon (website, nieuwsbrief/-flits) en Vlinderstichting (nieuwsbrief, sociale media). Vragen van deelnemers worden grotendeels afgevangen door het servicecentrum van Vogelbescherming, ad hoc komen inhoudelijke vragen bij de PGO's terecht en via de tijdlijn op de website tuintelling.nl.

- doorstroming naar andere telprojecten bevorderen d.m.v. gerichte benadering van kansrijke tellers.

Dit wordt dit najaar opgepakt.

- dit jaar organiseren we minimaal 6 evenementtellingen.

De volgende evenementtellingen zijn georganiseerd:

De (ei)klompentelling van RAVON (sloot aan op de evenemententelling "van kroeg tot kraamkamer"), Boerenwaluwtelling (Sovon) en de Vlindertiendaagse (Vlinderstichting). Dit najaar staan de Spinnentelling (EIS), Egeltelling (Zoogdiervereniging) en de Eindejaars Plantenjacht (FLORON) op stapel. Naast het verzamelen van extra gegevens zijn de evenementtellingen vooral gericht op het werven van nieuwe deelnemers.

- Community: beheer van de tijdlijn (vragen, discussies, etc.). Actieve deelnemers aan de tuintelling maken hier gebruik van om kennis en nieuwtjes te delen met elkaar en met de betrokken organisaties. Voor het account vanuit tuintelling zijn enkele vrijwilligers geworven die het account beheren (onder supervisie van Vogelbescherming, Sovon en Vlinderstichting).

Gerealiseerde productendoelstellingen

Vooraf:

- Behoud van minimaal 10.000 deelnemers
- Ca. 600.000 waarnemingen
- Gemiddeld minimaal 600 weektellingen en 175 tijdstiptellingen per week
- Zes evenementtellingen

Voor de voortgang van de doelstellingen verwijst ik naar de rapportage die door het kernteam van het project is opgesteld (bijlage 1).

Communicatie-aspecten

Zie bijlage 1.

Knelpunten

Er is een belangrijk knelpunt binnen het project: de validatie van de gegevens. Op dit moment worden de gegevens van de meeste (alle?) soortgroepen die niet door de automatische validatie komen niet gevalideerd. Dit valt verder buiten de scope van het deelproject, maar is toch goed om te benoemen.

Tussenrapportage Verspreidingsatlas, Capacity-Building 2018

Datum: 29-8-2018

Organisatie: BLWG

Contactpersoon: Laurens Sparrius

Betreft deelproject: NDFF Verspreidingsatlas

Belangrijkste betrokken personen:

Adriaan Gmelig Meyling anemoon@cistron.nl

Alfons Vaessen alvaesse@xs4all.nl

Bas Oteman bas.oteman@vlinderstichting.nl / Chris van Swaay

Voortgang per onderdeel

Noem relevante aantallen (nieuwe) waarnemers, waarnemingen, doorvoer naar NDFF, deelnemers, artikelen, nieuwsbrieven:

1. Informatie toevoegen en uitbreiden voor soortgroepen Stichting ANEMOON:
 - a. **Gereed in voorjaar 2018**
2. Waarnemingenbeheer en -invoer voor soortgroepen ANEMOON in samenwerking met de Strandwerkgemeenschap van de KNNV
 - a. **Vorbereiding gereed, naar verwachting rond 1 september klaar**
3. Promotie van de Verspreidingsatlas door ANEMOON en RAVON bij achterban
 - a. **ANEMOON: gereed in voorjaar 2018**
 - b. **RAVON:** Aandacht o.a. tijdens de landelijke dag (10/11/18), in nieuwsbrieven en Nature Today
4. Updates van het portaal
 - a. **Deels gereed**
5. Realisatie van digitale zoekkaarten (opmaak vergelijkbaar met Google Afbeeldingen)
 - a. **Nog niet gestart**
6. Uitbreiden persoonlijke profielen waarnemers en uitbreiding van statistieken
 - a. **Nog niet gestart**
7. Ondersteunen en uitbreiden activiteiten Nederlandse Mycologische Vereniging
 - a. **Eerste nieuwe soortteksten zijn ingevoerd voor houtzwammen**
 - b. **Determinatiesleutels ascomyceten-project wordt aan gewerkt, deels af (blijft vooralsnog buiten Verspreidingsatlas; wordt naar gelinkt)**
 - c. **Witte gebiedenexcursies komen in de najaar agenda**
8. Dagvlinders en nachtvlinders toevoegen aan de Verspreidingsatlas
 - a. **Content wordt in augustus en september bijeengebracht door de Vlinderstichting**
9. Online-determinatiesleutel voor 1100 soorten vaatplanten
 - a. **Eerste concept staat online en is getest door floristen. Vormgeving wordt nog aangepast.**

Gerealiseerde producten

Cursieve tekst betreft nog niet gerealiseerde producten. Hieraan wordt in het najaar van 2018 (verder) gewerkt.

1. Informatie toevoegen en uitbreiden van soortgroepen ANEMOON
 - Wieren: realisatie van 75 extra soortbeschrijvingen. Eind 2018 zijn 125 soorten beschreven door experts
 - Holtedieren uitbreiden met mariene hydropliepen en een start maken met het maken van beschrijvingen van de soorten.

- Voor sponzen, holtedieren, manteldieren, stekelhuidigen en kreeftachtigen teksten verder uitbreiden.
 - Start maken met mariene mosdiertjes (Bryozoa): nieuwe soortenencyclopedie voor mosdiertjes.
 - Start maken met mariene wormachtigen om te beginnen met kokerwormen en hoefijzerwormen: nieuwe soortenencyclopedie voor wormachtigen,
 - uitbreiden van verspreidingsatlas/vissen met alle Nederlandse mariene vissen. ANEMOON doet dit in overleg met RAVON.
2. Waarnemingenarchief van de KNNV-strandwerkgemeenschap komt beschikbaar in de Verspreidingsatlas en een eerste set nieuw digitaliseerde data van en door experts/betrouwbare waarnemers van ANEMOON soortgroepen.
 3. Promotie van de Verspreidingsatlas tijdens de ANEMOON-dag op 17 maart 2018 en bij een bijeenkomst van de Strandwerkgemeenschap van de KNNV. Verspreidingsatlas is ook gepromoot op de sleutelvrijwilligersdag van RAVON. Promotie op de landelijke RAVON dag moet nog plaats vinden (10 november 2018).
 4. Updates van het portaal
 - a. Ontwerpsessie (vooroverleg) met betrokken partijen om tot een nieuwe opmaak te komen is geweest, maar moet nog wel grotendeels gerealiseerd worden.
 - b. Nieuwe opmaak van de soortpagina's, soortgroep pagina's en homepage (responsive, schermvullend, zoekbalk voor alle soorten).
 - c. Nieuwe gebruikersinterface voor reserveringsmodules voor Verspreidingsonderzoek en NEM-meetnetten.
 - d. Diverse verbeteringen in de koppelingen tussen NDFF-onderdelen
 5. Digitale zoekkaarten met diverse filters (Google Afbeeldingen).
 6. Uitbreiden persoonlijke profielen en statistieken.
 7. Activiteiten Nederlandse Mycologische Vereniging
 - a. Beschrijvingen van de meeste Mycena-soorten in de Verspreidingsatlas.
 - b. Drie sleutels ontwikkelen en toevoegen aan het ascomycetenproject van de NMV.
 - c. Drie witte gebieden volledig inventariseren (om witte gebieden tool te promoten).
 - d. Op bijeenkomsten van districtscoördinatoren van de NMV wordt aandacht gevraagd voor Verspreidingsatlas.
 8. Dagvlinders en nachtvlinders worden in 2018 toegevoegd aan de Verspreidingsatlas
 9. Nieuwe determinatietool vaatplanten, ook geschikt voor mobiele apparaten met een klein scherm.

Communicatie-aspecten

- A. Via nieuwsberichten en sociale media is aandacht gegeven aan de volgende onderdelen:
 - uitbreiding en toevoeging van de ANEMOON soortgroepen aan Verspreidingsatlas
 - online determinatiesleutel voor vaatplanten
 - ontwikkeling van determinatiesleutels voor het ascomycetenproject van de NMV
- B. Verspreidingsatlas is actief gepromoot op bijeenkomsten van ANEMOON, een bijeenkomst van districtscoördinatoren van de NMV en sleutelvrijwilligersdag RAVON

Denk eraan BIJ12 vooraf op de hoogte te stellen via serviceteamNDFF@natuurloket.nl.

- Reeds gemelde communicatie: geen
- Nog niet gemelde communicatie: alle niet doorgehaald hierboven (betreft details die alleen relevant zijn voor waarnemers of PGO-medewerkers)

Knelpunten

Beschrijf kort eventuele knelpunten die bijdragen aan het niet (tijdig) uitvoeren van onderdelen, realiseren van producten of uitvoeren van communicatie. Geef aan welke actie is ondernomen om het betreffende knelpunt op te lossen en waarom dat niet is gelukt.

Per deelprojectnummer

1. -
2. -
3. -
4. Updates van het portaal lopen achter op schema
5. Digitale zoekkaarten lopen achter op schema
6. -
7. -
8. -
9. -

Tussenrapportage Soortzoekers, Capacity Building 2018

Datum: 15 september 2018

Organisatie: EIS

Contactpersoon: Roy Kleukers

Deelproject: Soortzoekers

Doelstelling en aanpak deelproject

Het online beschikbaar maken van determinatiesleutels helpt geïnteresseerden om gevonden planten en dieren gemakkelijk op naam te brengen. Het is een simpele en laagdrempelige manier om nieuwe waarnemers kennis te laten maken met soorten. Binnen dit project worden sleutels gemaakt voor:

1. Muizen en spitsmuizen (kleine zoogdieren) - Zoogdiervereniging
2. Kleine insectengroepen (13) - EIS
3. Bodemvissen. - RAVON

Deze worden geplaatst op Determineren.nederlandsesoorten.nl.

Voortgang per onderdeel

1. Muizen en spitsmuizen. Wesley Overman (Zoogdiervereniging) verzorgt deze sleutel. De sleutel wordt afgemaakt voor 1 december 2018.
2. Kleine insectengroepen. Daan Drukker en Linde Slikboer zullen deze sleutels verzorgen. Dit vindt plaats in de maanden oktober en december.
3. Bodemvissen. Half juni is materiaal voor deze sleutel bij EIS aangeleverd. Hierover is nog geen terugkoppeling geweest. De sleutel wordt in oktober en november afgemaakt.

Gerealiseerde producten

Nog geen van de sleutels is online.

Communicatie-aspecten

Er zal reclame worden gemaakt voor de soortzoekers nadat ze online geplaatst worden. De Zoogdiervereniging wil (ook) graag reclame maken voor haar soortzoekers. Het logo van de Zoogdiervereniging staat echter helemaal linksonder op de webpagina, waardoor het nu vooral een 'Naturalis'-soortzoeker is. De wens voor een duidelijker plek van het logo van de Zoogdiervereniging ligt bij Naturalis en zal worden doorgevoerd, evenals de logo's van de andere soorten-organisaties (schriftelijke bevestiging Sander Pieterse, Naturalis).

Knelpunten

Geen knelpunten. De sleutels (soortzoekers) worden tussen 1 november en 1 december getest en worden op 1 december online geplaatst.

Tussenrapportage Training Vrijwilligers, Capacity-Building 2018

Datum: 5 september 2018

Organisatie: Sovon Vogelonderzoek

Contactpersoon: Carolyn Vermanen

Betreft deelproject (nummer, naam): Training vrijwilligers

EIS: excursies en trainingen, 5000-soortenjaar Hollands Duin

Vlinderstichting: dag gericht op herkenning vlinders & libellen

Sovon: online educatie stadsvogels en watervogels en Punt-Transect-Tellingenproject (PTT)

Ravon: ontwikkelen instructievideo's

TINEA: trainen en opleiden deskundigen

Zoogdiervereniging: cursussen batlogger & wildcamera

Voortgang onderdelen

EIS: 5000-soortenjaar Hollands Duin

1 Training bijen

In mei en juli zijn een tweetal cursusdagen georganiseerd voor de herkenning van respectievelijk de grashommel en de heidehommel, teneinde twee van de meer zeldzame en ook moeilijker herkenbare soorten te leren kennen. Dit in navolging van de cursus voor de herkenning van de zandhommel op Tiengemeten in 2017. Alle drie de cursusdagen zijn georganiseerd voor, en in samenwerking met de Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie (JNM) en in samenwerking met Naturalis. De dagen bestonden uit een herkenningcursus in de vorm van een powerpoint in de ochtend, gevolgd door een excursie om de opgedane kennis meteen in de praktijk toe te passen. Beide cursusdagen zijn gegeven aan het begin van een kamp van de JNM, waarna ze nog enkele dagen in mei, tot een week in juli de tijd hebben genomen om de soorten ook in andere gebieden te vinden. Dit heeft geresulteerd in een aardige verdichting van waarnemingen van de grashommel in de omgeving van Poortvliet. Voor de heidehommel geldt dat er een flinke toename aan waarnemingen gedaan is op het Dwingelderveld, maar dat de soort niet op andere terreinen kon worden vastgesteld, anders dan het Bargerveen, waar het voorkomen al bekend was. De dagen zijn georganiseerd op 19 mei 2018 in Poortvliet, Zeeland en op 24 juli op het Dwingelderveld in Drenthe. Op 13 juni is een groep van vier vrijwilligers opgeleid voor het monitoren van de heidehommel in het Bargerveen. Dit bestond uit een korte cursus over de herkenning en de dramatische achteruitgang in verspreiding, gevolgd door een excursie in het veld voor de herkenning en het uitzetten van monitoringsplots.

2 Training wantsen

2018 is het tweede en tevens laatste jaar van het wantsenproject. Het project wordt komende winter afgesloten met de publicatie van een verspreidingsatlas en deel twee van de veldgids wantsen. Dit jaar is het aantal mensen die zich actief bezighoudt met wantsen verder uitgebreid. Desondanks is het aantal waarnemingen niet verder toegenomen (14.000, vorige jaar 16.500). Dit heeft vermoedelijk te maken met het weer waardoor sommige soorten dit jaar lastig te vinden waren. Er zijn dit jaar vijf excursies gehouden gericht op het opleiden van nieuwe waarnemers. Deze excursies zijn begeleid door Berend Aukema en/of Vincent Kalkman. De kennis over wantsen bij waarnemers is afgelopen twee jaar sterk toegenomen wat onder meer heeft geleid tot de ontdekking van een zestal wantsen die nieuw zijn voor Nederland. Hieronder is een soort, de Bruingemarmerde schildwants *Halyomorpha halys*, die schadelijk is in de tuinbouw en fruitteelt en die komende jaren vermoedelijk invasief gaat worden in Nederland. De volgende excursies zijn dit jaar gehouden

In aanvulling hierop wordt op 30 november nog een middag georganiseerd bij Naturalis waarbij vrijwilligers materiaal kunnen bekijken in de collectie en foto's/verzamelde dieren ter controle kunnen voorleggen aan specialisten.

3 Excursies 5000-soortenjaar

Het 5000-soortenjaar is een grote inventarisatie van het nationaal park in oprichting De Hollandse Duinen. De inventarisatie wordt geheel uitgevoerd door vrijwilligers en tot half september hebben al meer dan 1600 vrijwilligers bijgedragen aan het project. Het project beoogt onder meer de contacten tussen de regionale vrijwilligers te versterken en regionale vrijwilligers verder op te leiden door ze in contact te laten komen met specialisten. In totaal zijn er zo'n twintigtal insectenexcursies gehouden waarvan er drie zijn georganiseerd vanuit capacity-building.

Vlinderstichting: dag gericht op herkenning vlinders & libellen

In dit project worden herkenningcursussen gemaakt en worden herkenningkaarten uitgegeven.

Sovon: Online educatie stadsvogels en watervogels

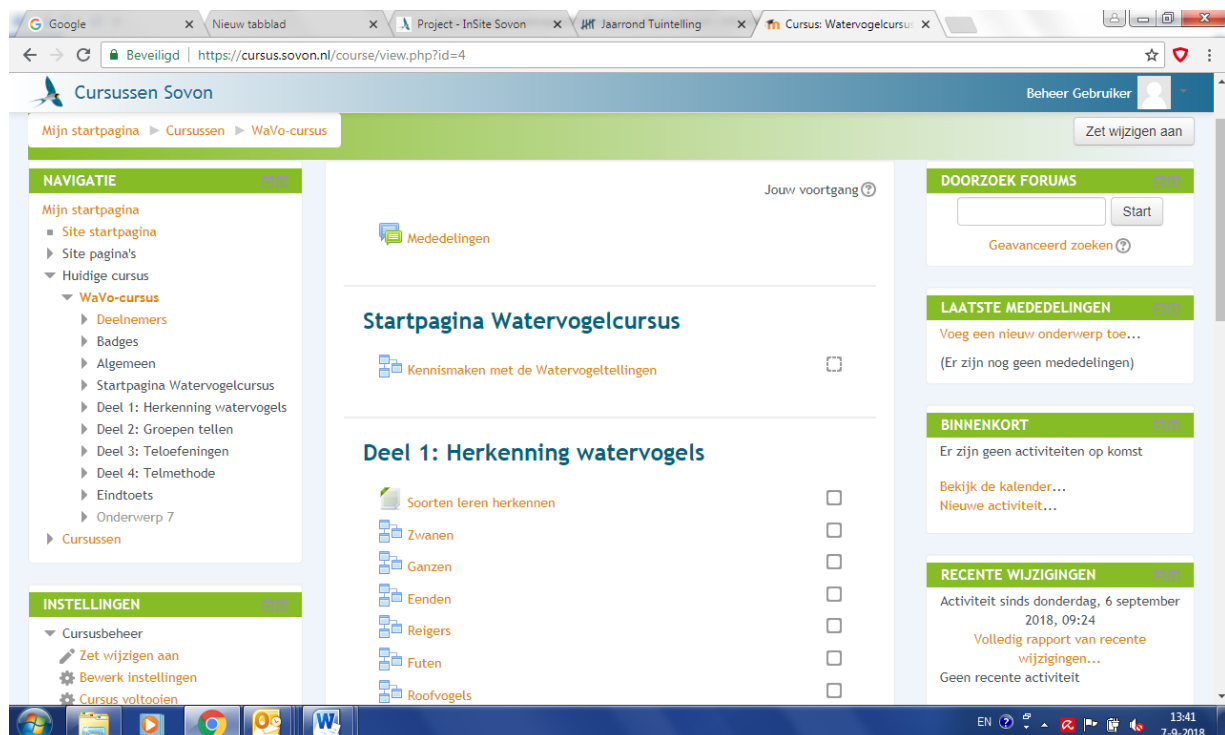
Stap 1: werving deelnemers en beheer online MUS-cursus.

De piek van de werving lag in het (vroeg) voorjaar. In de bijlage enkele voorbeelden van berichten.

Stap 2: het ontwikkelen van een online watervogelcursus.

Hiermee is vanaf juni een start gemaakt. De watervogelcursus is net als de MUScursus binnen het online (Moodle-) cursusplatform geplaatst. Op dit moment wordt oefenmateriaal t.b.v. herkenning van soorten (lastige duo's/trio's) en het tellen van grote groepen vogels gemaakt en geplaatst. Een voorbeeld is bijgevoegd. Het maken van de verschillende onderdelen, test- en examenvragen kost veel meer tijd dat begroot en loopt ook in de doorlooptijd uit (zie ook knelpunt).

Stap 3 en 4: een groep van ca. 50-100 testers werven en via enquête verbeterpunten opstellen: logischerwijs geen voortgang nog, dit schuift naar achteren en naar verwachting over de jaargrens.

The screenshot shows a web browser window displaying the Moodle course page for 'Cursussen Sovon'. The page is titled 'Startpagina Watervogelcursus' and 'Deel 1: Herkenning watervogels'. The main content area lists various bird species for identification: Soorten leren herkennen, Zwanen, Ganzen, Eenden, Reigers, Futen, and Roofvogels. The left sidebar contains navigation and settings options. The right sidebar features search, latest messages, and recent changes sections. The browser's address bar shows the URL 'https://cursus.sovon.nl/course/view.php?id=4'.

Punt-Transect-Tellingenproject (PTT)

- Het analyseren van gegevens en schrijven van tenminste een artikel in Sovon-Nieuws en een PTT-nieuwsbrief voor de deelnemers.
- Coördinatie van de vrijwilligers: werven van nieuwe waarnemers, vragen van bestaande waarnemers beantwoorden, mailing(s) naar bestaande waarnemers.
- Vernieuwen van de webinvoer en terugkoppelingsmogelijkheden van gegevens voor waarnemers.
- Onderhoud aan de database van PTT.

De meeste communicatie- en coördinatie-activiteiten voor de telling eind 2018 vinden plaats in het najaar (november/december). De resultaten voor de telling eind 2017 staan hieronder.

Zie ook bijlage 4a en 4b.

Ravon: Instructievideo beekvissen

Dit onderdeel wordt in september uitgevoerd in samenwerking met de vissenwerkgroep “de Prik”, die dit jaar haar 25-jarig bestaan viert.

TINEA: trainen & opleiden deskundigen

Het trainen en opleiden van deskundigen wordt bereikt door het gezamenlijk in cursusverband werken aan de website van de stichting: www.kleinevlinders.nl. Bij dit project geen sprake van voortgang in kleine gelijkmatige stapjes, die gedurende het betreffende jaar leiden tot een meer of minder lange reeks van resultaatjes. Bij dit project leiden tijdrovende voorstudies, gevolgd door het op schrift stellen van de bevindingen (en de correctie daarvan) tot het uiteindelijke resultaat, dat aan het eind van het jaar wordt bereikt. Dat geldt voor de drie subonderdelen, waaruit het onderdeel bestaat, namelijk korte informatie over de bijna 1500 soorten in ons land aangetroffen Kleine Vlinders, hun ontdekking in Nederland en de kaartjes met hun verspreiding in Noordwest-Europa.

Zoogdiervereniging: cursus batlogger & wildcamera

De cursus batlogger staat ingepland voor november en zal gegevens worden in het westen van Brabant, zodat waarnemers uit Zeeland, Noord-Brabant en wellicht Zuid-Holland aanwezig kunnen zijn. De wildcamera cursus wordt eveneens in november gegevens en op 2 locaties. Zowel in Zwolle, voor waarnemers uit Noord-Nederland en in Nijmegen voor waarnemers uit Zuid- en midden Nederland.

Gerealiseerde producten

EIS: 5000-soortenjaar Hollands Duin

1 Training bijen

De begeleiding en uitvoering van al deze dagen lag in handen van John Smit, met medewerking van Linde Slikboer voor de dag in Poortvliet. In het kader van de training zijn verschillende powerpoints over het herkennen van de verschillende hommelse soorten gemaakt. Tevens is de basisgids hommels (Smit et al. 2018) gebruikt voor de herkenning in het veld. Deze veldgids is in 2018 gepubliceerd en vervaardigd in het kader van het hommelproject.

Smit, J.T., V.J. Kalkman & J. de Rond 2018. Basisgids hommels. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden 55pp.

Excursies:

- 26 mei hommelexcursie Meijendel (7 deelnemers)
- Mei grashommelcursus en excursie Poortvliet (16 deelnemers)
- 16 juni uitleg monitoring heidehommel Bargerveen (4 deelnemers)
- 24 juli heidehommelcursus, Dwingelderveld (37 deelnemers)

Alle waarnemingen die gedurende deze dagen gedaan zijn, evenals de latere waarnemingen van de grashommel rond Poortvliet en de heidehommel in het Bragerveen zijn ingevoerd op waarneming.nl en het NEM-portaal, waarmee alle waarnemingen automatisch in de NDFF terecht komen.

2 Training wantsen

Zondag 13 mei 2018: Wantsenexcursie, Noordwijk, Noordduinen & Keukenhofbos, 8 deelnemers

Vrijdag 8 juni 2018: Wantsenexcursie, Wantsenexcursie Soesterberg,, 7 deelnemers

Zaterdag 16 juni 2018: Wantsenexcursie, Den Haag, Westduinpark & Ockenrode, 7 deelnemers

Zaterdag 1 september 2018: Wantsen, cicaden en bladvlöoienexcursie, Hoek van Holland, 9 deelnemers

Zaterdag 22 september: Flevoland

3 Excursies 5000-soortenjaar

14-15 april hommelexcursies bij Meijendel en Keukenhofbos (in totaal 14 deelnemers)

14 juli Mierenexcursie Staelduinse Bosch (12 deelnemers)

24 augustus Sprinkhanen excursie Solleveld (11 deelnemers)

Vlinderstichting: dag gericht op herkenning vlinders & libellen

Er zijn cursusbijdragen gemaakt voor dagvlinders, nachtvlinders en libellen. De afgelopen maanden zijn deze op diverse plekken in het land uitgevoerd door medewerkers van de Vlinderstichting. De ervaring die ze hebben opgedaan wordt gebruikt om de powerpoint presentaties aan te passen.

Vervolgens zullen ze beschikbaar komen voor regionale vlinderwerkgroepen, IVN- en KNNVgroepen en individuele mensen die de cursus in hun eigen omgeving willen geven.

Er zijn drie herkenningskaarten al opnieuw gedrukt, te weten de blauwtjes, witjes, en zandoogjes. Ze vinden gretig aftrek op de cursussen die we al hebben gegeven en op bijeenkomsten met vrijwilligers, waarnemers en tellers. Dit najaar volgen de herkenningskaarten van glazenmakers, de blauwe juffers en de heidelibellen.

Sovon: Online educatie stadsvogels en watervogels

- Minimaal 100 deelnemers voor MUS, waarvan 25% ook daadwerkelijk actief wordt of is. Een deel van de cursisten zullen naar verwachting (beginnende) MUS-tellers zijn die de cursus doen om hun kennis te vergroten. *Per 1 sept: 147 mensen hebben (tenminste een deel van) de MUScursus gevolgd. We hebben nog gekeken hoeveel mensen actief zijn geworden.*
- Online cursus watervogels tellen, 50-100 deelnemers eerste versie. *Per 1 sept: we zijn nog niet zover.*
- Document met evaluatie van de eerste versie met verbetervoorstellen. *Per 1 sept: we zijn nog niet zover.*

Punt-Transect-Tellingenproject (PTT): binnen het PTT-project worden per jaar tijdens de wintertelling meer dan 9.000 waarneempunten geteld. Daarmee kunnen jaarlijks ca. 60-70.000 records aan de NDFP worden toegevoegd.

Resultaten van de telling van 2017: 585 waarnemers telden 526 routes met in totaal 10.520 telpunten). Dit leverde 82.885 waarnemingen op (getallen kunnen in de loop van de tijd iets afwijken doordat waarnemers soms pas laat hun gegevens aanleveren).

Ravon: Instructievideo beekvissen

Dit onderdeel wordt in september uitgevoerd.

TINEA: trainen & opleiden deskundigen

Van de korte soortinfo is de eerste bijdrage juist binnengekomen om na te kijken, de andere zullen binnen een maand volgen. Met de "ontdekkingen" waren we dit jaar vlug: er is een concept voor 50 soorten gereed. Voor een zestigtal Noordwest-Europese kaartjes zijn de coderingen voor de locaties verzameld en die worden in de komende zes weken in stippenkaartjes omgezet.

Uit het voorafgaande blijkt, dat op de website van de resultaten van onze tot dusver in dit jaar verrichte werkzaamheden nog niets te zien zal zijn, maar ook, dat in die werkzaamheden geen vertraging is opgetreden

Zoogdierverseniging: cursus batlogger & wildcamera

De cursussen worden uitgevoerd in voor november 2018.

Communicatie-aspecten

EIS

Met name rond het 5000-soortenjaar is veel publiciteit geweest.

Naturetoday: <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=24022>

Trouw: <https://www.trouw.nl/groen/twee-mannen-hopen-dit-jaar-7500-dieren-en-planten-te-vinden-en-ze-zijn-al-aardig-op-weg-~aa837c76/>

Vlinderstichting

Dit najaar, als de presentaties gereed zijn zal er uitgebreid over worden gecommuniceerd. Er zal aandacht worden gegeven aan deze cursussen via ons tijdschrift (oplage 6000), de nieuwsbrief (oplage 12.500), de werkgroependag en onze sociale mediakanalen (Facebook >27.000 en Twitter >12.000). Er zal een bericht verschijnen op Nature Today en er wordt een persbericht verspreid naar (vak)tijdschriften. Ook zal de cursus via landelijke organisaties als IVN en KNNV onder de aandacht gebracht worden.

Sovon

MUS

<https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/vloggende-mus-sers-volgen-vliegende-mussen>

PTT

<https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/ptt-telling-de-eerste-resultaten>

<https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/gelderse-vogelaar-de-kieker-0>

Ravon

Komt nog.

TINEA

Door TINEA is actief gecommuniceerd over de via Telmee binnengekomen vondst van een tot de soortengroep van de Kleine Vlinders behorende bladmineerder *Parectopa robiniella* (Leo Bot in Nature Today van 14 september jl.).

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=24611>

Zoogdiervereniging

Komt nog.

Knelpunten

EIS: geen knelpunten

Vlinderstichting: Er zijn geen knelpunten te verwachten. Als er, bij uitvoering door externen, nieuwe wensen of problemen worden ontdekt is dit goed en snel aan te passen in de presentaties. Deze blijven aan verandering/verbetering onderhevig.

Sovon: De watervogelcursus is arbeidsintensiever dan begroot en is daarmee vertraagd. Voor de extra werkzaamheden wordt op dit moment een stagiair gezocht. Het is aannemelijk dat de enquête pas begin volgend jaar wordt gehouden.

<https://www.sovon.nl/nl/content/stages>

Ravon: geen knelpunten

Zoogdiervereniging: geen knelpunten

TINEA: Het belangrijkste knelpunt is de karige financiering van de vooral door het grote aantal in ons land gevonden soorten Kleine Vlinders kostbare project (groter budget aangevraagd, maar niet gehonoreerd).

Tussenrapportage Werven en Binden, Capacity-Building 2018

Datum: 27 september 2018

Organisatie: De Vlinderstichting

Contactpersoon: Kars Veling

Betreft deelproject (nummer, naam): Werven en binden vrijwilligers

Sovon: bezoeken vogelwerkgroepen & aanwezigheid op provinciale dagen

Vlinderstichting: communicatie (nacht)vlindertellingen, contacten met werkgroepen, natuurkampeerterreinen,

Zoogdiervereniging: contacten met zoogdier/vleermuiswerkgroepen, promoten dmv presentaties, helpdesk determinaties, aanwezigheid op Groene bijeenkomsten,

Ravon:

1. World Fish Migration Day
2. Week van ons water (mei en okt)
3. Ondersteuning werkgroepen
4. Handleiding determinatie van bijvangst uit de kruisnetmonitoring

Voortgang per onderdeel

Sovon: bezoeken vogelwerkgroepen & vogelaarsdagen

In uitvoering, zie ook bijlagen 5a en 5b

Vlinderstichting: communicatie (nacht)vlindertellingen, contacten met werkgroepen, natuurkampeerterreinen,

Zoogdiervereniging: contacten met zoogdier/vleermuiswerkgroepen, helpdesk determinaties, aanwezigheid op Groene bijeenkomsten

In de komende maanden zullen nog de vleermuiswerkgroepen van Brabant en Gelderland bezocht worden en staat overleg met de Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN) nog op het programma. De 'helpdesk'-knop voor hulp bij determinaties is onderdeel van de nieuwe website die eind 2018 online zal zijn. De meeste vragen komen binnen per mail.

Het promoten van zoogdieren in het algemeen door presentaties is, met uitzondering van verzoeken voor lezingen over de wolf, niet gelukt.

In de loop van het jaar worden diverse Groene bijeenkomsten bezocht met de stand. Tot op heden zijn de NGHL-dag en de Vivara-dagen bezocht. Op het programma staat nog de provinciale Biodiversiteitsbijeenkomsten in Noord-Brabant en Gelderland, de landelijke Ravon-dag, de Sovon-dag en de 'Dag van Park Lingezege'.

Ravon:

De meeste activiteiten zijn uitgevoerd of in uitvoering (zie hieronder). De handleiding voor de bijvangst uit de kruisnetmonitoring wordt in het najaar gemaakt.

Gerealiseerde producten

Sovon: zie het overzicht in de bijlage.

Vlinderstichting:

1. Tuinvlindertelling 2018: De tuintelling is dit jaar, in plaats van een weekend, verspreid over 10 dagen, van 27 juli tot en met 5 augustus gehouden. Dit omdat het de tiende tuinvlindertelling was en ook om de invloed van vliegtijden en weersomstandigheden wat te ondervangen. Er hebben zich dit jaar meer dan 600 nieuwe tellers aangemeld. Er werden bijna 10.000 tuintellingen doorgegeven.

2. Nationale Nachtvliedernacht (NNN 2018): In het weekend van 23 juni vond de veertiende Nationale Nachtvliedernacht plaats. Op 48 locaties werden openbare excursies georganiseerd, maar er werd op veel meer plekken naar nachtvlieders gekeken. Het was vrij koud, wat niet optimaal is om veel soorten nachtvlieders te zien. Naast de openbare excursies zijn tijdens dit nachtvliedeweekend uit 969 verschillende kilometerhokken in Nederland waarnemingen van nachtvlieders doorgegeven via de invoerportalen Waarneming.nl en Telmee.nl. In alle hokken samen zijn tijdens het weekend van de Nationale Nachtvliedernacht in totaal 769 verschillende soorten nachtvlieders waargenomen.

3. Regionale vlinder- en libellenwerkgroepen: In 2018 zijn in het kader van Capacity Building werkgroepen in oprichting bezocht in Hellendoorn (21 maart), op Goeree-Overflakkee (12 april) en Flevoland (11 juli). Tijdens deze lezingenavonden was met name aandacht voor de herkenning en de ecologie van de daar voorkomende vlindersoorten en ook voor de manieren waarop men zelf kan bijdragen aan meer kennis over de soorten. Hierbij kwam zowel het verspreidingsonderzoek als ook monitoring aan de orde. De Vlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland is al vanaf 1992 zeer actief en De Vlinderstichting heeft een bijdrage geleverd aan een boekpresentatie over 25 jaar vlinderonderzoek in dit duingebied. De Vlinderwerkgroep Friesland is bezig met een nieuwe dagvlinderatlas en ook daaraan werken we mee door verwerking en aanlevering van de verspreidingsgegevens. Tot september zijn ook werkgroepen bezocht in West-Friesland (Hoorn) en Zeeland.

Ook staat voor deze winter weer een werkgroependag op het programma. Deze zal in januari worden gehouden en alle werkgroepen, ook de nu slapende, zullen daarvoor worden uitgenodigd.

Op deze dag zal worden ingegaan op de punten die de werkgroepen zelf hebben ingebracht tijdens de vorige werkgroependag, maar er zal nadrukkelijk tijd worden ingeruimd voor uitwisseling van ervaring en kennis tussen de werkgroepen onderling en leren van elkaar. Tijdens deze dag (nu gepland op 25 januari 2019) zijn zoveel mogelijk van de medewerkers van De Vlinderstichting waar waarnemers, tellers en werkgroepen mee te maken krijgen aanwezig.

Op 27 oktober 2018 is er een tellersdag in de Gelderlandfabriek in Culemborg, waarvoor zich nu al 150 waarnemers hebben aangemeld. Op deze dag wordt aandacht besteed aan monitoring en de meetnetten vlinders en libellen, maar ook zal het nut van doorgeven van losse waarnemingen worden besproken en zal de NDFF aan de orde komen.

4. Vlinder- en libellen determinatiedag(en)

Ook dit jaar zijn er twee vlinder- en libellendeterminatiedagen, namelijk 10 en 11 november 2018. Tijdens het Natuurfotofestival 'Nature Talks' zal er een vlinderzaal zijn waarin lezingen, clinics en workshops worden verzorgd (zie bijlage) en waar ook tijd en ruimte is om zelf meegebrachte foto's gezamenlijk op naam te brengen. Het vindt plaats in de Reehorst in Ede. Deze dagen zijn bedoeld voor werving, maar met name ook voor scholing en binding. Er komen nieuwe mensen, die vooral geïnteresseerd zijn in de workshops over herkenning (bijvoorbeeld blauwe juffertjes, heidelibellen en hommels), maar ook doorgewinterde trouwe waarnemers komen aan hun trekken, vooral door lezingen over mooie vlindergebieden en dit jaar ook met een presentatie over de nieuwe soorten die ons land recentelijk hebben bereikt.

5. Waarnemingen op natuurkampeerterreinen:

De Vlinderstichting heeft, samen met de Groene Koepel een project om de vakantiegangers die gebruik maken van een van die groene campings actief de vlinders die ze er tegenkomen door te laten geven. Hiervoor is een app beschikbaar, die deze zomer voor het eerst goed in werking was. Een aantal nieuw toegestreden campings zijn voorgelicht over dit project en wat er van ze verwacht wordt. Dit najaar zullen de gegevens die zijn doorgegeven op een rijtje worden gezet en worden

geëvalueerd. In samenspraak met de Groene Koepel zal gekeken worden hoe dit project verder kan worden uitgerold.

Zoogdiervereniging

- In het 1^e half jaar zijn bezoeken gebracht aan o.a. ZOUT (ZOogdierwerkgroep Utrecht), de Werkgroep Kleine marters (WKM), de Calutra-werkgroep (Otter-Bever werkgroep) en de Zeezoogdierenwerkgroep (ZZW).
- Wekelijks komen naar schatting 15-20 vragen per mail binnen over welke soort in huis/tuin aanwezig is of vragen over zoogdiersporen (knaagsporen, keutels op de stoeptegels, graafsporen, etc.).
- De Zoogdiervereniging is met stand aanwezig geweest op de jaarlijkse bijeenkomst van het Natuurhistorisch Genootschap (februari 2018), de Vivara-dagen (juni 2018).

Ravon

1. RAVON heeft in het kader van World Fish Migration Day een 'International Eel Count' georganiseerd met partners in o.a. het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en België. In Nederland is op vrijdagavond 20 april op ruim 40 locaties gemonitord door de vrijwilligersteams. Deze 'Eel Count' was op al deze locaties te bezoeken voor geïnteresseerden en dit is via verschillende kanalen aangekondigd en gepromoot. Op World Fish Migration Day, 21 april 2018, is bijgedragen aan het vismigratie evenement bij Gemaal Halfweg, één van de monitoringslocaties voor glasaal en waar een vispassage is gebouwd.

In totaal waren 150 vrijwilligers betrokken en hebben 100 mensen de Eel Count en de open dag bij Halfweg bezocht. Er zijn daarbij meer dan 2000 vissen geteld, waarvan meer dan 1000 glasalen.

2. Week van ons water (mei en okt)

Tijdens de Week van Ons Water hebben vrijwilligers en belangstellenden in heel Nederland begin mei vissen geteld. Zo zijn alle 40 glasaal-locaties in Zuid-Holland en Zeeland opengesteld voor publiek en journalisten waarbij zij kennis konden maken met de kruisnet-monitoring.

Daarnaast zijn er in deze week 4 gerichte excursies georganiseerd. In de Deltawateren gebeurde dit met een groot sleepnet, een 'zege'. Er werden drie zeldzame zalmachtigen gevangen: houting, zeeforel en spiering (zie bericht NatureToday dd. 23 mei). Deze drie soorten hebben allen baat bij een natuurlijke delta met een open verbinding naar zee.

- 40 locaties met kruisnetmonitoring konden worden bezocht
- Vis-inventarisatie omg. Vianen (Fabian Smith, 6 mei)
- Bossche Broek, Vis- en plantenexcursie waarnemersnetwerk Noord-Brabant (Mick Vos, 12 mei)
- Zegenvissen Kleine Noordwaard, Werkendam (Martijn Schiphouwer, 8 mei)
- Zegenvissen Haringvlietdam (Sanne Ploegaart, 9 mei)

Met een participatie van meer dan 250 belangstellenden en vrijwilligers overtrof dit de verwachtingen.

3. Ondersteuning regionale werkgroepen en studieverenigingen

18 jan. en 6 april

Voor twee studieverenigingen in de Groene sector (Radboud en Helicon) werden lezingen gegeven met speciale aandacht voor o.a. ook beroeps- en stagemogelijkheden. Deze opleidingen zijn van oudsher leveranciers van tal van toekomstige vrijwilligers en regionale coördinatoren

16 feb.

Bezoek aan de voorjaarsvergadering van de WAN (Werkgroep Adderonderzoek Nederland). Samenstelling van jaarprogramma.

14 maart

Lezing voor de Vogel- en Natuurwacht Flevoland / RAVON Flevoland in Almere. De inhoud van de lezing bestond uit een algemeen deel over amfibieën en reptielen, soortinformatie (herkenning, ecologie en verspreiding) van lokaal aanwezig soorten amfibieën en reptielen, dierziektes, paddentrek en invloed van licht op de paddentrek. 20 deelnemers.

24 maart

Ringslangenwerkgroep Houten. Ondersteuning vanuit twee RAVON-medewerkers aan de jaarlijkse onderhoudsbeurt voor 20 broeihopen voor de ringslang. Ca 25 actieve deelnemers, de waarnemingen (aantal lege eidoppen per broeihop) worden via broeihopen.nl (ook NDF) doorgegeven.

14 april

Ondersteuning voorjaarsexcursie Gortelse Bergen en Planken Wambuis, WAN (werkgroep Adderonderzoek Nederland) ca 18 deelnemers. Helaas onder niet-optimale weerscondities, leverde toch nog enkele waarnemingen op van adders, gladde slang en andere reptielen.

10 mei

Voorjaarsexcursie tijdens het Hemelvaartweekend Zuid-Limburg. Er werd o.a. een geheel nieuwe vindplaats ontdekt voor de gladde slang.

31 mei

Lezing door Frank Spikmans voor poelenwerkgroep Rheden ca. 18 bezoekers. In de lezing aandacht voor poelenherstel (koppeling met sites als www.poelen.nu)

Begin juni Leusveld

In het eerste weekend van juni is op 't Leusveld te Brummen de derde 'Actieve Natuurdag' georganiseerd door Vereniging Natuurmonumenten. RAVON gaf hier voorlichting en ondersteunt tevens de plaatselijke poelenwerkgroep Brummen. Er was op deze dag een goede interactie met de poelenwerkgroep om ook potentiële nieuwe (jonge) vrijwilligers te werven. De poelenwerkgroep heeft recentelijk een doorstart gemaakt waarbij men zich vooral toelegt op inventarisaties in combinatie met a-biotisch onderzoek. Behoeftes en wensen zijn deze dag met elkaar besproken.

30 juni. Excursie-begeleiding Herpetologische Studiegroep Limburg.

Van 29 juni tot en met 31 juni vond het jaarlijkse weekend plaats van het Natuur Historisch Genootschap Limburg. Zaterdag 30 juni zijn het Aardsbroek en de Heesbeemden onderzocht, Uit dit gebied zijn enkele waarnemingen bekend uit de jaren '70 en nog één enkele waarneming uit 2014. De poel waar de laatste waarneming uit 2014 uit dateerde is niet opnieuw geïnventariseerd door de aanwezigheid van watercrassula, om het risico op verspreiding te voorkomen. Wel werd er een andere, nieuwe vindplaats van de kamsalamander ontdekt.

4. Handleiding voor determinatie van bijvangsten uit de kruisnetmonitoring Dit onderdeel is nog niet uitgevoerd, start in september. Deelprojectleider aangewezen.

Communicatie-aspecten

Sovon:

Er wordt regelmatig aandacht besteed aan cursussen en lezingen door Sovon. Als voorbeeld een artikel in Sovon-Nieuws van juni (bijlage 5a).

Vlinderstichting:

1. Tuinvlindertelling: De aandacht van de pers voor de tuintelling was groot (mede omdat de politiek op reces is, en het dus komkommertijd is) en zowel kranten als regionale en nationale radio besteedde er aandacht aan. In deze tiendaagse waren er iedere dag activiteiten, zodat er dagelijks communicatiemomenten waren. Deze waren regionaal, maar de telling zelf heeft ook nationale aandacht gekregen. Ook via sociale media is zeer regelmatig gedurende de tien dagen aandacht gevraagd voor de telling. Op Facebook heeft De Vlinderstichting inmiddels ruim 27.000 volgers en op Twitter meer dan 12.000.
2. Nationale Nachtvlinderavond (NNN 2018): De communicatie verliep vooral via de sociale media en de plaatselijke pers op locaties die meededen.
3. Regionale vlinder- en libellenwerkgroepen: De activiteiten door en voor regionale werkgroepen worden via de plaatselijke pers en soms regionale pers (bij provinciale werkgroepen) gecommuniceerd. De bezoeken aan de werkgroepen zijn intern en worden niet door De Vlinderstichting naar buiten gebracht, wel soms door de werkgroepen.
4. Vlinder- en libellen determinatiedag(en): In het novembernummer van het tijdschrift 'Vlinders', dat eind oktober verschijnt met een oplage van 6000 zal een oproep worden geplaatst. Ook via sociale media zal erover worden gecommuniceerd en eind oktober zal een persbericht verschijnen met een oproep deel te nemen. In de nieuwsbrief naar de tellers en naar vlinderliefhebbers zullen de puzzeldagen ook worden genoemd.
5. Waarnemingen op natuurkampeerterreinen: De communicatie verloopt door en via de kampeerterreinen die zijn aangemeld bij de Groene Koepel.

Zoogdiervereniging: géén specifieke communicatie.

Ravon:

Berichten in de media n.a.v. Fish Migration day:

- Alen tellen tijdens 'International Eel Count': doe je mee?
<https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=24268>
- Migratie jonge alen komt laat op gang maar vangsten nemen inmiddels toe.
<https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=24297>
- Gat in de Afsluitdijk moet paling doorgang verlenen. <https://www.volkskrant.nl/economie/gat-in-de-afsluitdijk-moet-paling-doorgang-verlenen~a4595048/>
- Glasaal dreigt kopje onder te gaan. <https://www.pzc.nl/zeeuws-nieuws/glasaal-dreigt-kopje-onder-te-gaan~a875547e/>

Voor de andere onderdelen geen bijzonderheden.

Knelpunten (per onderdeel)

Sovon: géén knelpunten

Vlinderstichting:

1. Tuinvlindertelling: Ondanks de verlenging naar voren werden er per tuin minder vlinders dan ooit doorgegeven. De extreem hete en droge zomermaanden zorgden dat veel soorten weken eerder vlogen en dus niet meer aanwezig waren en ook voor minder nectaraanbod in de tuinen. Dat heeft ook invloed op het aantal tellers dat meedoet. Als men (veel) vlinders in de tuin heeft is men meer geneigd te gaan tellen dan als men geen vlinders ziet. Hoewel ook gecommuniceerd is dat

nultellingen nuttig zijn weten we dat deze niet veel worden doorgegeven, maar dat men dan gewoon niet invoert.

2. Nationale Nachtvliedernacht (NNN 2018): géén.

3. Regionale vlinder- en libellenwerkgroepen: Er zijn nog geen knelpunten, hoewel we benieuwd zijn hoeveel van de werkgroepen die uit de enquête als 'in ruste' kwamen, weer kunnen worden geactiveerd. De werkgroependag in januari is daarvoor het eerste ijkpunt.

4. Vlinder- en libellen determinatiedag(en): Er zijn geen knelpunten te verwachten of het moet de toegangsprijs van het festival 'Nature Talks' zijn. Deze is € 25,00 en dat kan voor individuele waarnemers een belemmering zijn. Als men zich opgeeft met de Vlinderstichting code, die door ons intern naar de waarnemers wordt verspreid, krijgt men wel een korting van € 5.

5. Waarnemingen op natuurkampeerterreinen: Hoewel de evaluatie nog moet plaatsvinden is al wel duidelijk dat er kampeerterreinen zijn waarvan geen enkele waarneming is doorgegeven. Hier zal komende winter, samen met de groene Koepel, extra tijd en energie in gestoken worden. Er zal worden nagevraagd wat de reden is voor de lage deelname en voor geconstateerde problemen zullen oplossingen gezocht worden.

Zoogdiervereniging

In de praktijk blijkt de 'klassieke' werkgroep steeds zeldzamer te worden. Waar vroeger veelal sprake was van een regionale of provinciale werkgroep met een duidelijk bestuur, statuten, etc., daar is nu veel meer sprake van informele samenwerkingsverbanden, vaak op gemeentelijk niveau die contact houden via social media: via een Facebook-groep, WhatsApp-groep en/of op andere wijze. Het is een uitdaging om aangehaakt te blijven bij dit soort (in)formele platforms.

Het willen geven van presentaties over 'zoogdieren' voorziet niet in een behoefte. Wel is er een enorme vraag naar lezingen over de terugkomst van de wolf en het herkennen van (wolven)sporen. Het voorstel is om ipv presentaties tijd te steken in 'sporen-cursussen' inclusief toelichting op de terugkeer van de wolf en het herkennen van wolvensporen.

Ravon: onderdeel 4 wordt in het najaar opgepakt.

Tussenrapportage Versterken dwarsverbanden, Capacity-Building 2018

Datum: 25-9-2018

Organisatie: Zoogdierverseniging

Contactpersoon: Maurice La Haye

Betreft deelproject (nummer, naam): Versterken dwarsverbanden

Voortgang per onderdeel

Om de uitvoering van Capacity Building 2018 robuuster te maken zijn verschillende thema's aangemaakt, inclusief een trekker (coördinator) vanuit één van de deelnemende partijen. De gedachte hierachter was dat het daardoor vanzelfsprekender en makkelijker zou worden om activiteiten gezamenlijk uit te voeren, van elkaar te leren, bij elkaar aandacht te genereren voor activiteiten van een andere organisatie en zodoende de activiteiten te versterken en aantrekkelijker te maken voor vrijwilligers.

Gerealiseerde producten

Door tijdgebrek is de geplande bijeenkomst voor de zomer niet 'fysiek' doorgegaan en aan de thematrekkers is alleen schriftelijk aandacht gevraagd voor het actief leggen van dwarsverbanden. Uiteindelijk is de samenwerking alleen in de 'bekende' samenwerkingsthema's (Soortzoekers, Verspreidingsatlas en Tuintelling) goed van de grond gekomen. In oktober zal de 2^e bijeenkomst plaats vinden en zal overlegd worden wat in de resterende maanden nog mogelijk is en hoe de samenwerking in 2019 wel van de grond kan komen.

Communicatie-aspecten

N.v.t. (intern project)

Knelpunten (per onderdeel)

In de praktijk blijkt het moeilijker dan gedacht om de, soms voor de hand liggende, samenwerking op te pakken. Het vergt meer afstemming tussen organisaties en de trekkers die betrokken zijn bij de uitvoering van projecten binnen Capacity Building.

Resultaten Jaarrond Tuintelling 2018-1

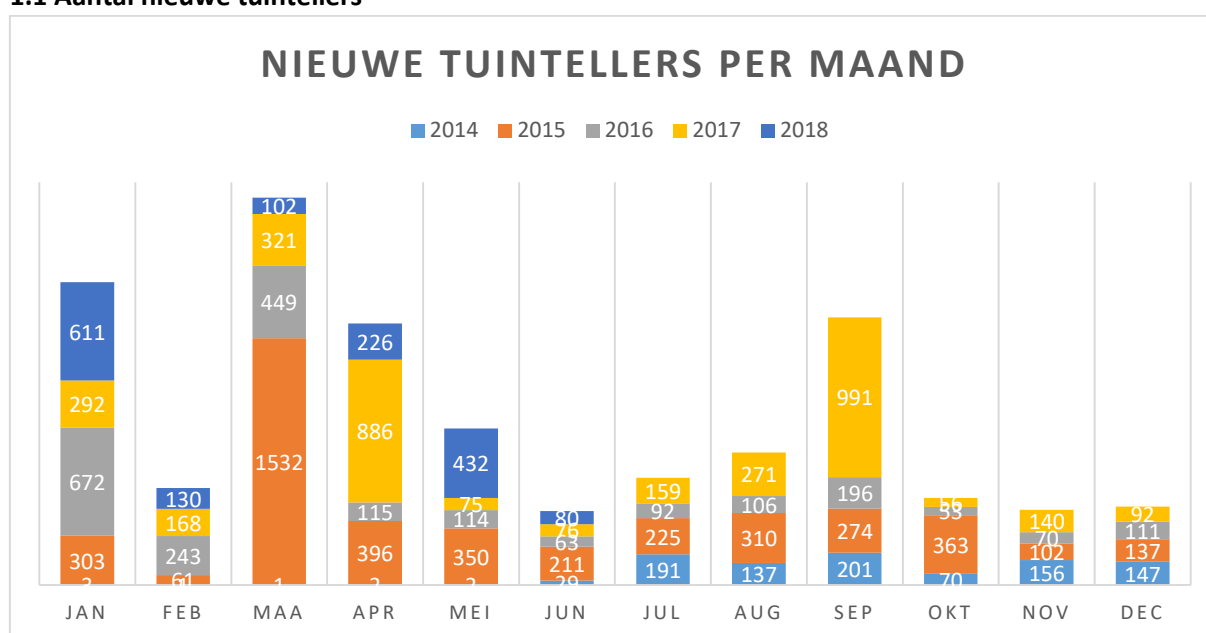
(periode 1 januari t/m 30 juni 2018)

Onderwerpen

1. Tellers
2. Telactiviteit
3. Website activiteit
4. Bereik overig
5. Samenvatting

1 TELLERS (AANTALLEN, GROEI & DEMOGRAFIE)

1.1 Aantal nieuwe tuintellers

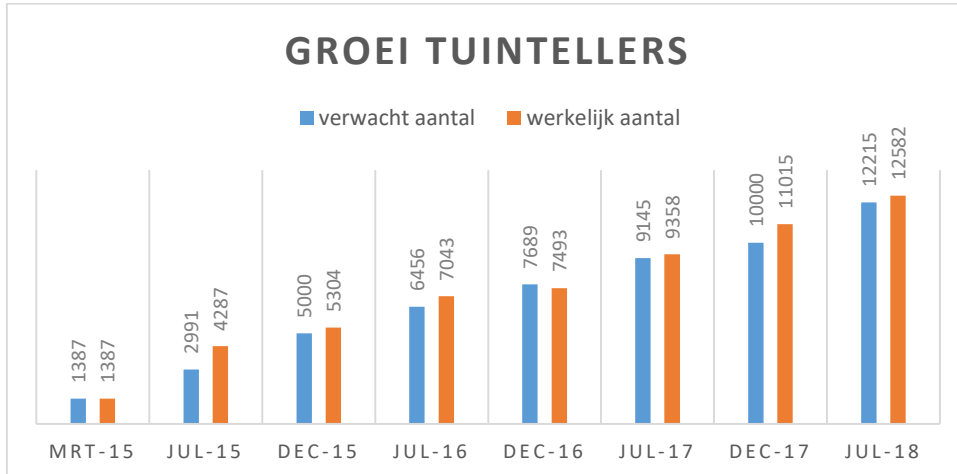
Figuur 1; Aantal nieuwe Tuintellers per maand

Toelichting: Bepaalde evenemententellingen en nieuwe features (incl. de mediaaandacht) zorgen voor de grootste aanwas van nieuwe tellers.

Top 5 aanmeldingen nieuwe tellers sinds livegang:

1. 1.532, Maart 2015, lancering Jaarrond Tuintelling (live bij Vroege Vogels)
2. 991, September 2017, Spinnentelling (NOS- en Jeugdjournaal) en Egeltelling die maand.
3. 886, April 2017, lancering Tuinreservaten & evenement met Dierenbescherming
4. 672, Januari 2016, Tuinvogeltelling
5. 611, Januari 2018, Tuinvogeltelling

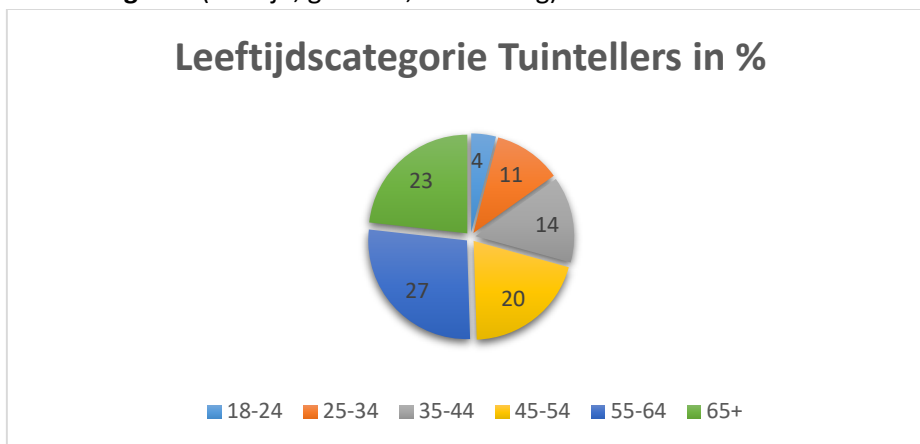
1.2 Groei tuintellers

Figuur 2; Groei tuintellers per maand (aantal verwachte en werkelijke aangemelde tellers)

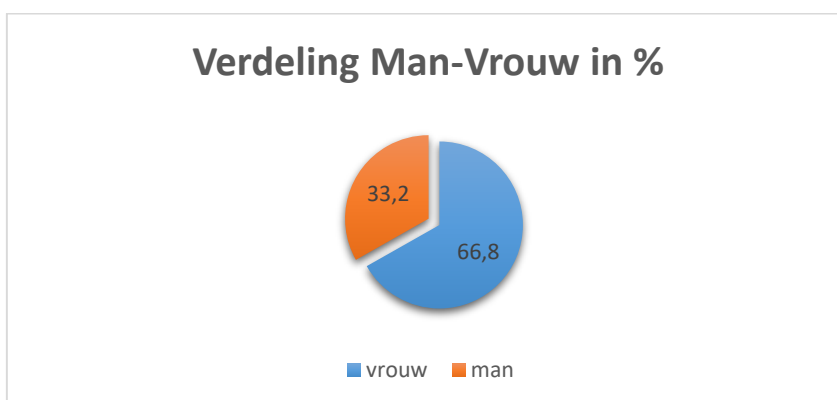
Toelichting: doelstelling van 10.000 aangemelde tellers eind 2017 is behaald. Doelstelling vanaf 2018, minimaal 1.200 nieuwe tellers per jaar. Dat aantal is in de eerste helft van 2018 reeds behaald.

1.3 Demografie (leeftijd, geslacht, telervaring)

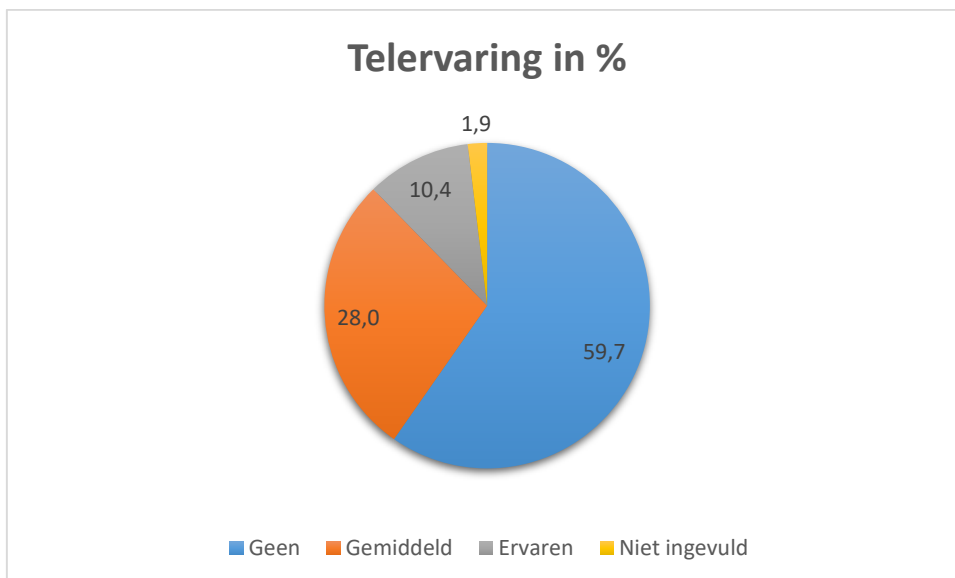
Figuur 3; Leeftijdscategorie tuintellers (periode 2018-1)

Toelichting: De helft van onze tellers is 55+. Dat was in 2017 61%. In vergelijking met vorig jaar hebben we meer jonge tellers geworven.

Figuur 4; Verdeling tuintelers man-vrouw (2017-1)

Toelichting: In vergelijking met 2017, zijn in de periode 2018-1 meer vrouwen en minder mannen gaan tellen. Percentage vrouwen was 60%, nu 67%.

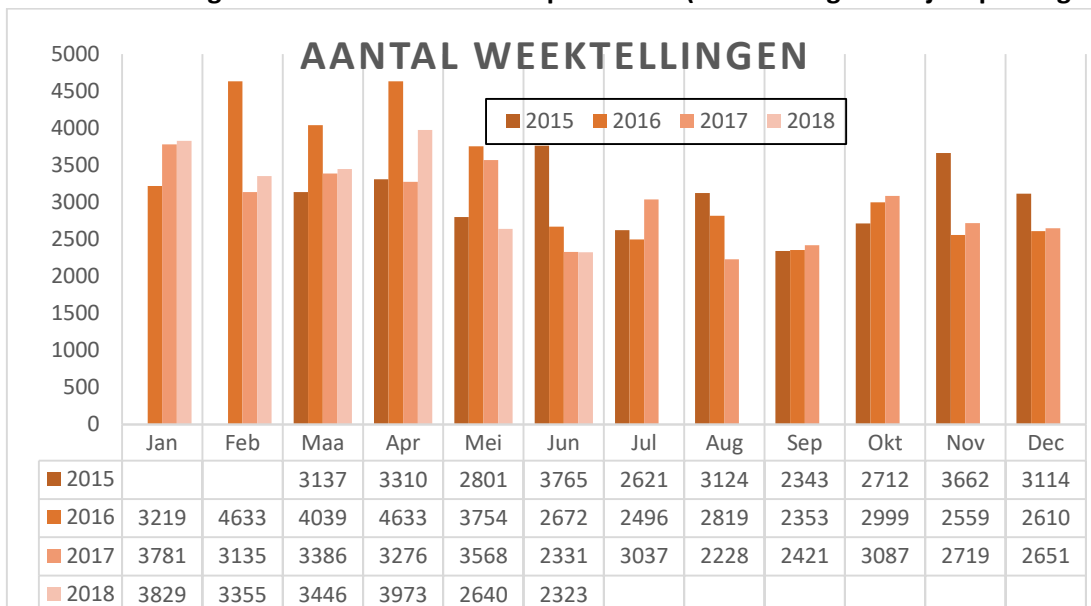

Figuur 5; Telervaring

Toelichting: Aantal tellers wat onervaren is, is toegenomen. Van 53% naar bijna 60%.

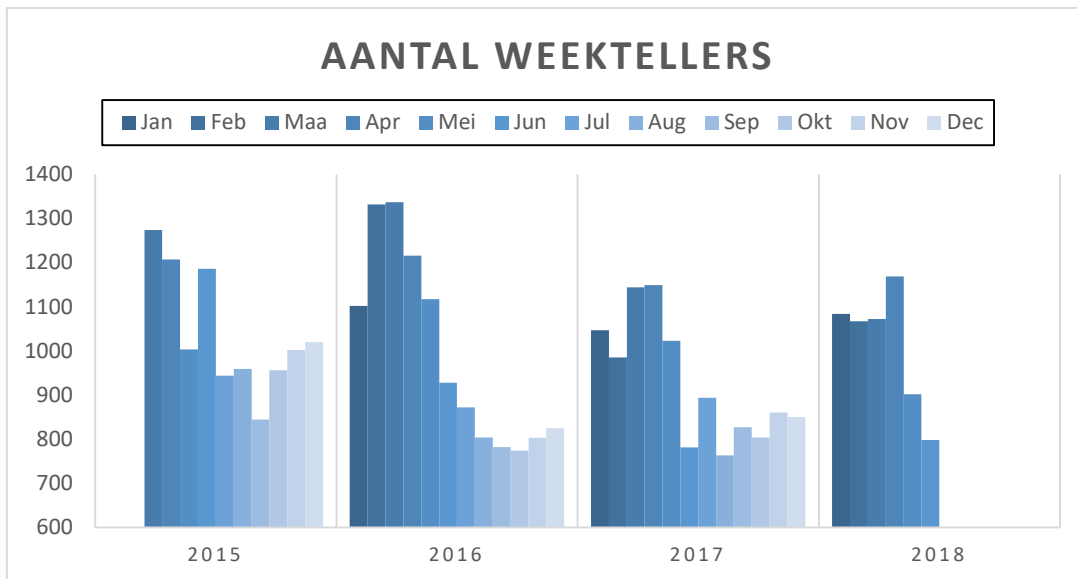
2 TEL ACTIVITEIT

2.1. Aantal tellingen & aantal actieve tellers per maand (Weektellingen & Tijdstiptellingen)

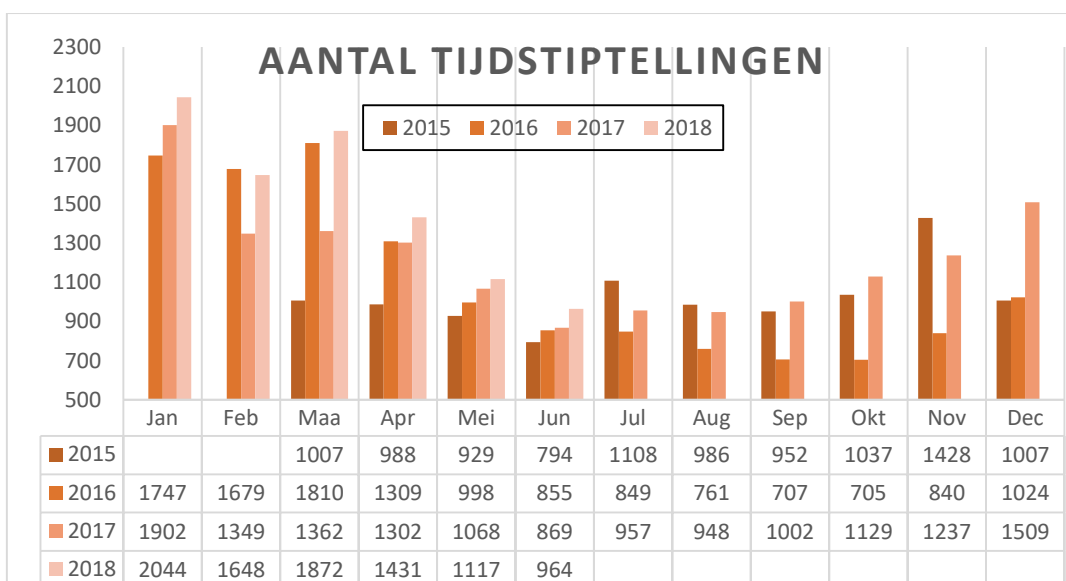
Figuur 6; Aantal weektelling per maand en jaar.

Toelichting: Aantal weektelling is de eerste 4 maanden van 2018 toegenomen tov 2017. Mei 2018 heeft een dip in vergelijking met voorgaande jaren.

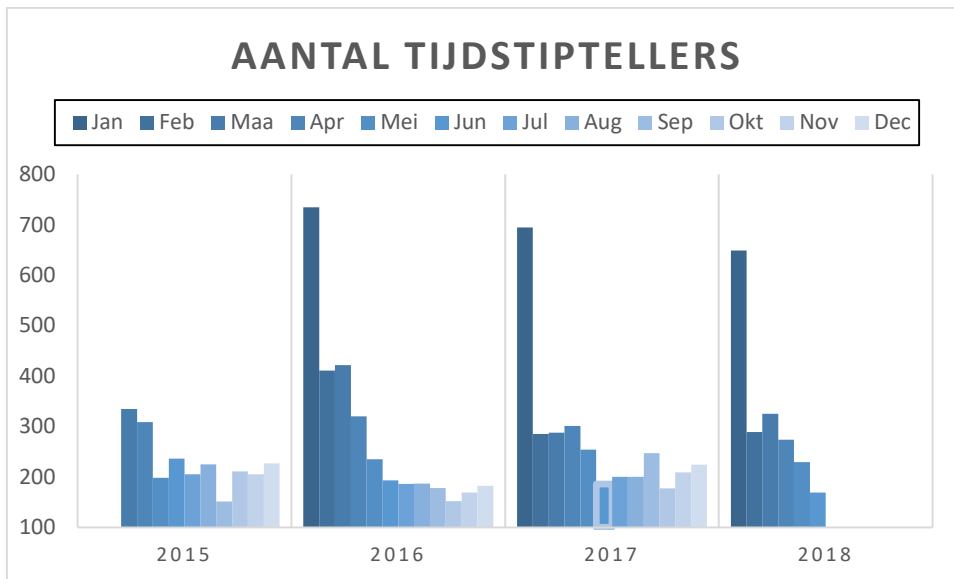
Figuur 7; Aantal weektelling-tellers per maand per jaar.

Toelichting: Er is een seizoens-verloop te zien in het aantal weektellers over een jaar (meeste tellers in de eerste maanden van het jaar, 2^e helft beduidend minder). Geen hoge piek in begin van 2017 & 2018.

Figuur 8; Aantal tijdstiptelling per maand per jaar.

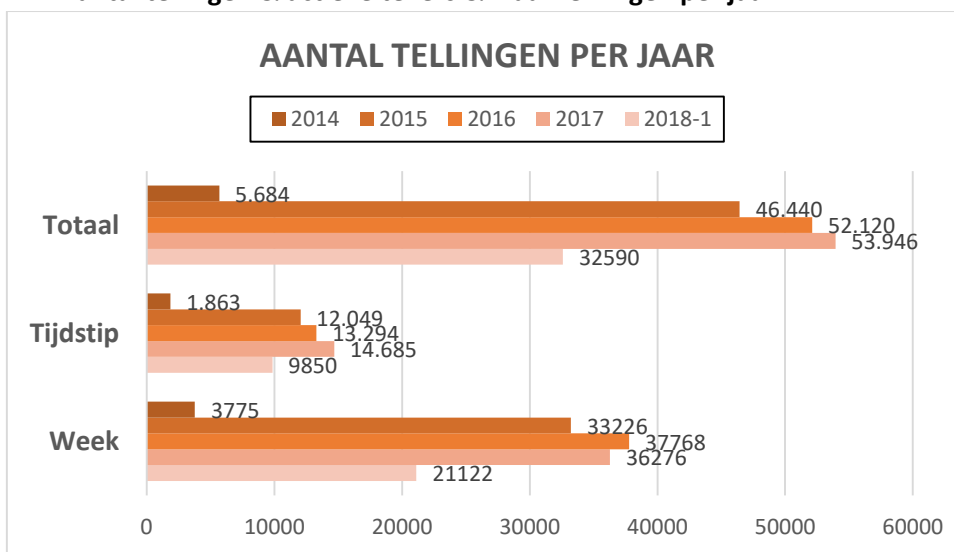
Toelichting: In de eerste helft van 2018 zijn er elke maand meer tijdstiptellingen ingevoerd tov de voorgaande jaren.

Figuur 9; Aantal tijdstiptellers per maand per jaar.

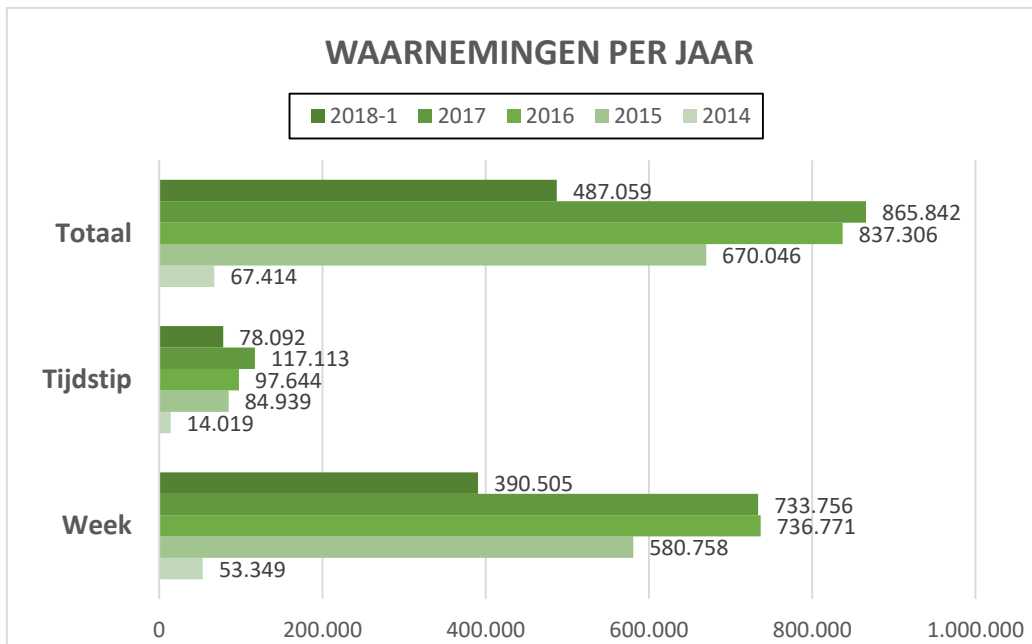
Toelichting: Hoogste piek tijdstiptellers tijdens januari (tuinvogeltelling). De eerste helft van 2018 laat eenzelfde patroon zien als in 2017.

2.2. Aantal tellingen & actieve tellers & waarnemingen per jaar

Figuur 10; Aantal tellingen per jaar.

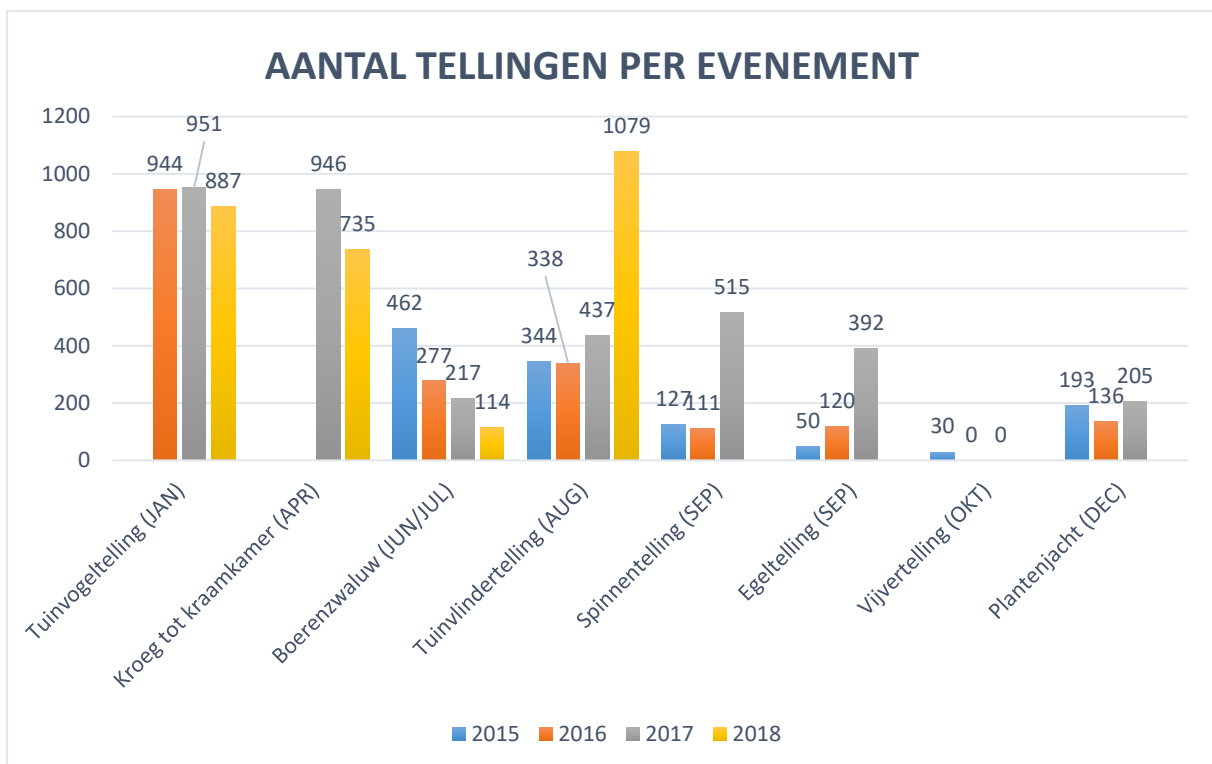
Toelichting: In de eerste 2 kwartalen van 2018 zijn er ruim 30.000 tellingen ingevoerd.

Figuur 11; Aantal waarnemingen per jaar.

Toelichting: Totaalaantal waarnemingen voor de eerste helft van 2018 is bijna een half miljoen.

2.3 AANTAL TELLINGEN EN AANTAL TELLERS PER EVENEMENT

Figuur 12; Aantal tellingen per evenement.

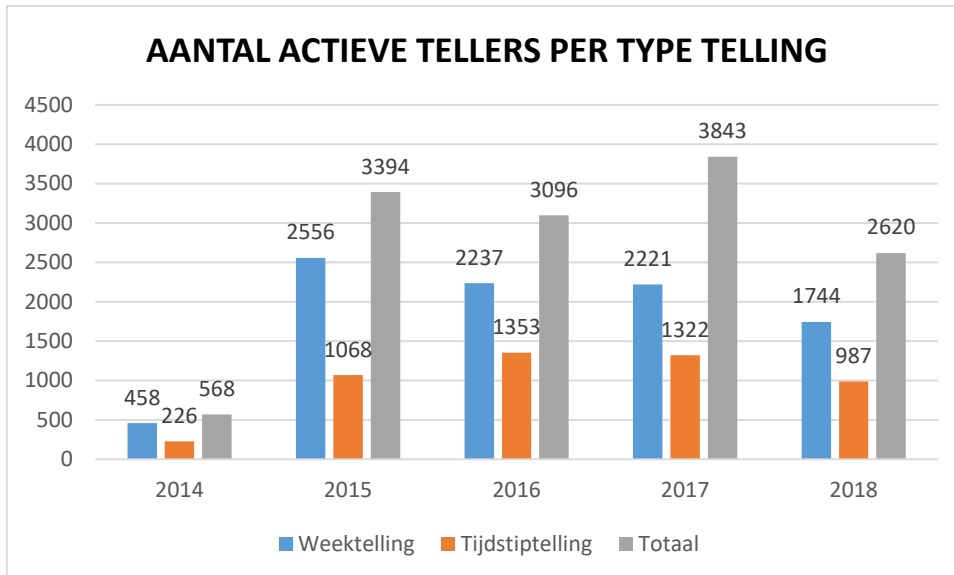
Toelichting: Nieuwe nummer 1, de Tuinvlindertelling! De 10-daagse leverde meer tellingen op dit jaar dan voormalig nummer 1, de Tuinvogeltelling van 2017.

De top 5

1. 1079, Augustus 2018, Tuinvlindertelling (10-daagse)
2. 951, Januari 2017 Tuinvogeltelling

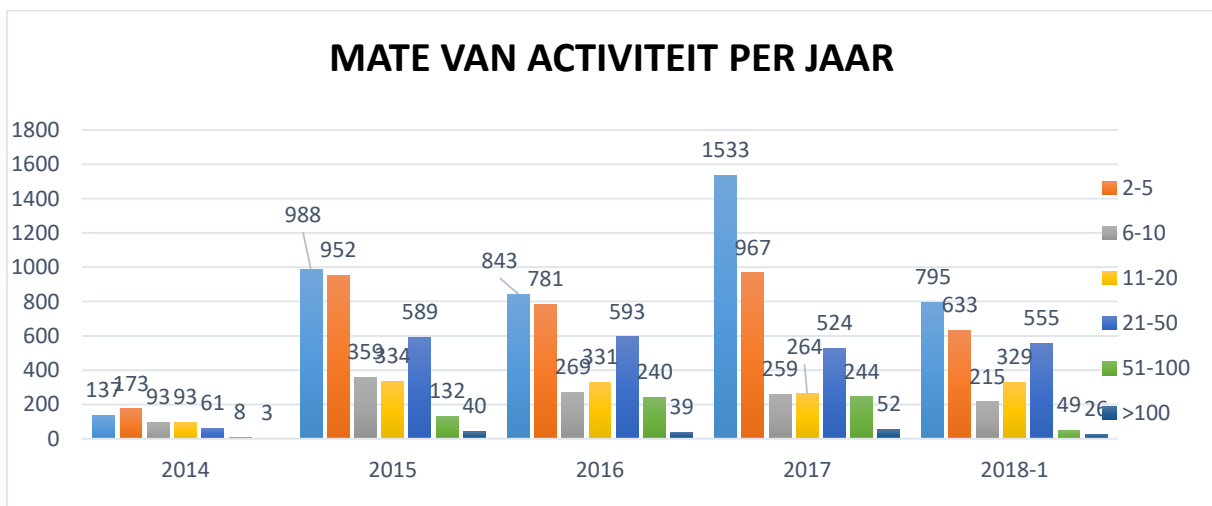
3. 947, April 2017 Dierenbescherming (2018 iets minder tellingen)
4. 944, Januari 2016 Tuinvogeltelling
5. 887, Januari 2018 Tuinvogeltelling (dit jaar minder telling dan voorgaande jaren)

2.4 Telactiviteit

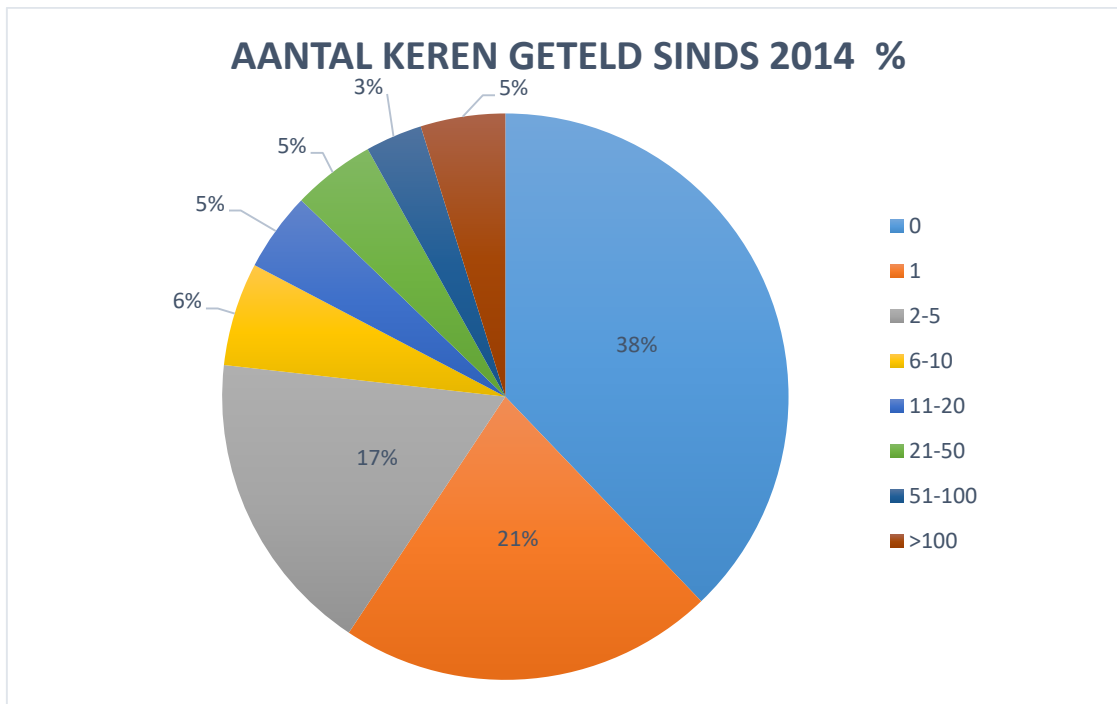
Figuur 13; Aantal actieve tellers en mate van activiteit per jaar.

Toelichting: Het totaal aantal actieve tellers is in 2017 het hoogst tot nu toe, met zo'n 750 meer actieve tellers tov 2016. Aantal tijdstiptellingen en weektellingen blijven gelijk afgelopen 2 jaar, toename van 2017 zit hem in de evenemententellingen. Afwachten wat de rest van 2018 gaat doen.

Figuur 14; Aantal actieve tellers en mate van activiteit maand.

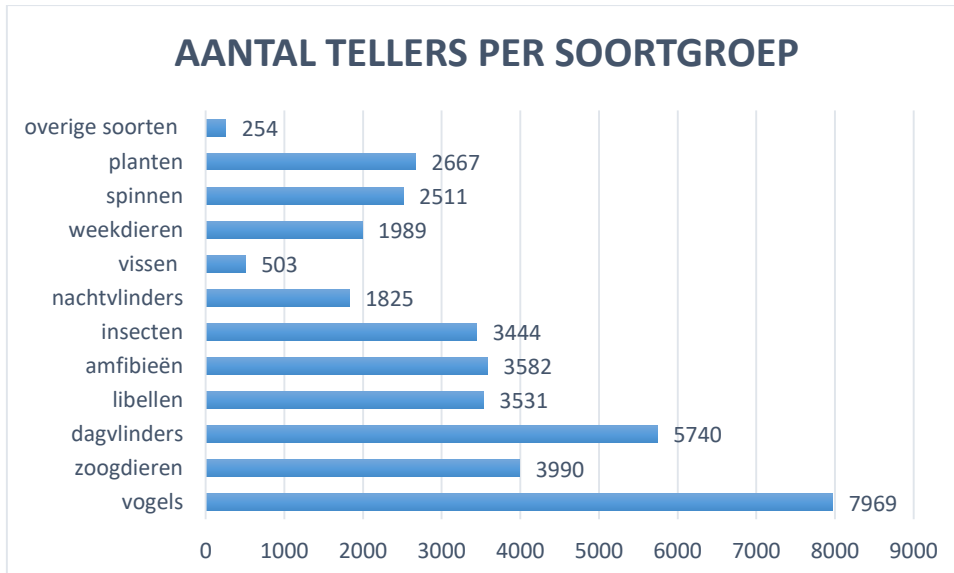
Toelichting: Het aantal tellers dat 1x geteld heeft is in 2017 flink toegenomen. Overige aantal keren tellen vertoont jaarlijks ongeveer hetzelfde patroon. Afwachten wat de rest van 2018 gaat doen.

Figuur 15; Aantal tellers per soortgroep

Toelichting: 38% van de tellers die zich hebben aangemeld sinds de start in 2014, heeft 0x geteld.

Bijna 38% van de tellers heeft 1 tot 5 keer geteld. Bijna een kwart van de tellers heeft 6 keer of vaker geteld.

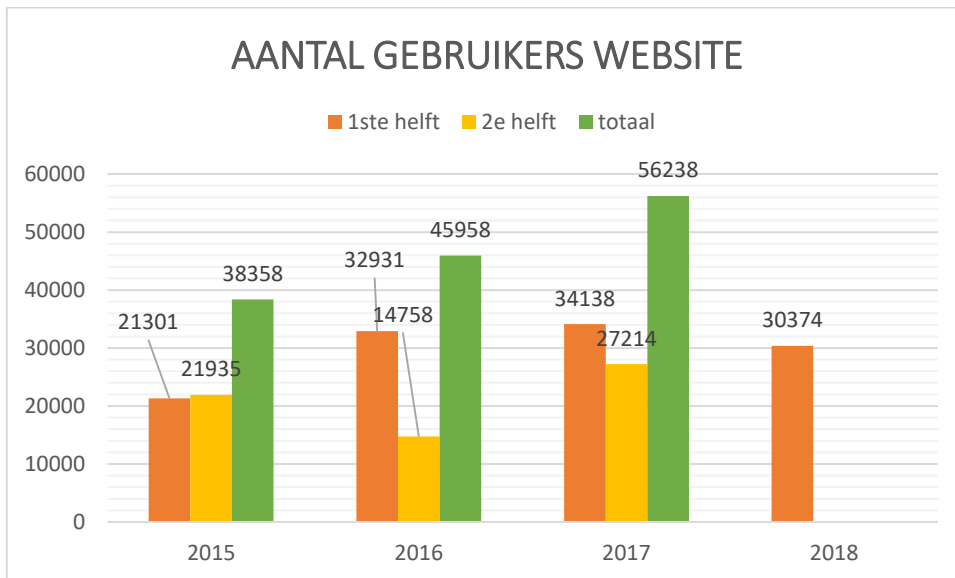
Figuur 16; Aantal tellers per soortgroep

Toelichting: De meeste tellers hebben aangegeven vogels te gaan tellen, gevolgd door dagvlinders. Gevolgd door zoogdieren, libellen, amfibieën en insecten.

N.b. niet iedereen die een soortgroep heeft geselecteerd om te tellen, telt daadwerkelijk deze soortgroep.

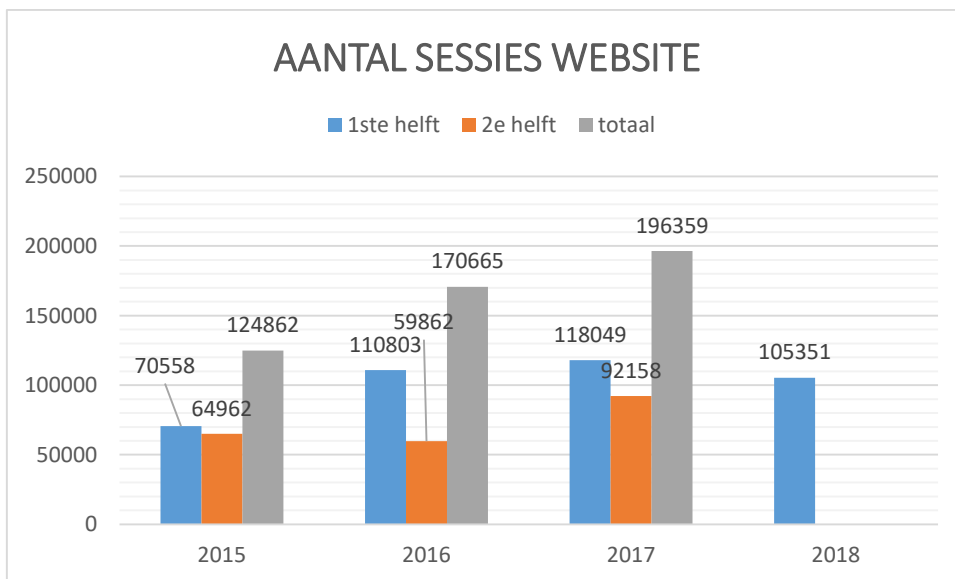
3 WEBSITE ACTIVITEIT

3.1 Website gebruik (bezoekers en sessies)

Figuur 17: Aantal bezoekers website per half jaar en per jaar.

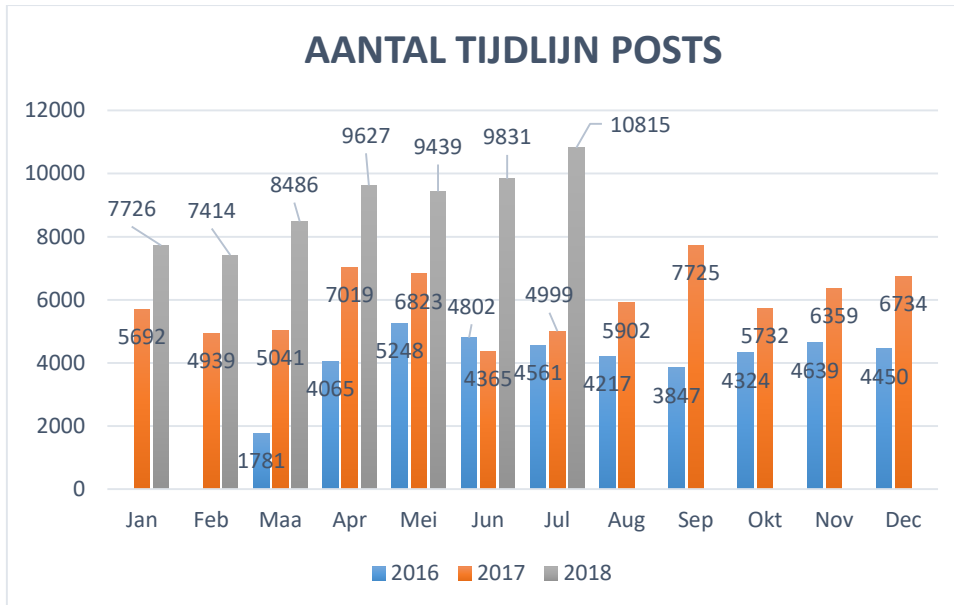
Toelichting: Het aantal websitegebruikers is in de eerste helft van 2018 iets afgenomen in vergelijking met de 2 voorgaande jaren.

Figuur 18: Aantal website sessies per half jaar en per jaar.

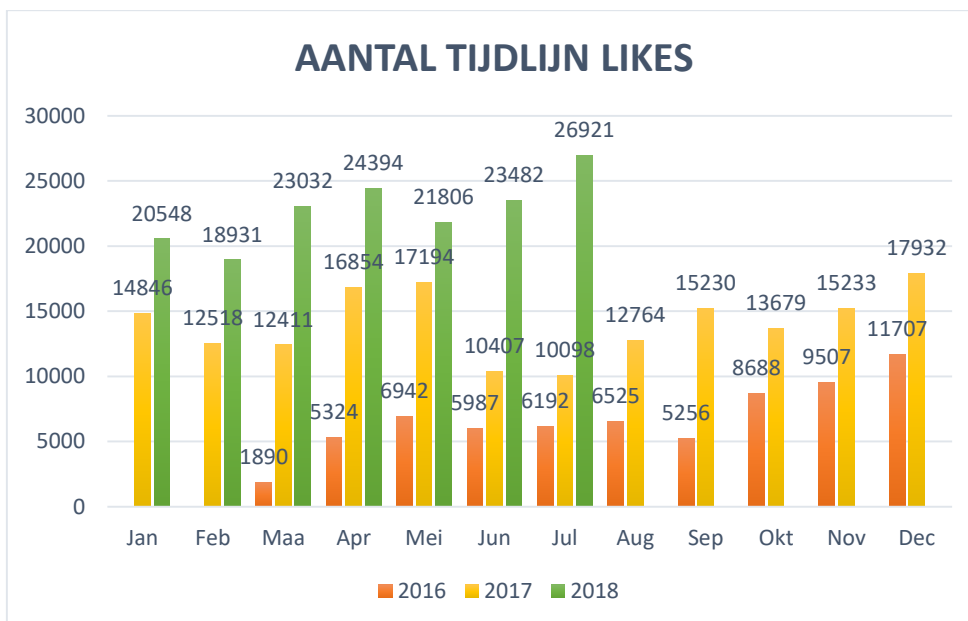
Toelichting: Het aantal sessies in de eerste helft van 2018 is iets afgenomen in vergelijking met de 2 voorgaande jaren. Het aantal sessies is in 2017 toegenomen en met name in de 2^e helft van 2017.

3.2 Tijdlijn (aantal post, likes en bezoekers)

Figuur 19: Aantal tijdlijn posts per maand per jaar

Toelichting: Het aantal post blijft sinds de lancering bijna elke maand toenemen. Het hoogste aantal is in juli 2018 met bijna 11.000 post.

Figuur 20: Aantal tijdlijn likes per maand per jaar

Toelichting: Het aantal likes blijft gemiddeld gezien toenemen per jaar. Het hoogst aantal is in juli 2018 met bijna 27.000 likes.

3.3 Onbekende soorten (live sinds 19-6 tm 6-8)

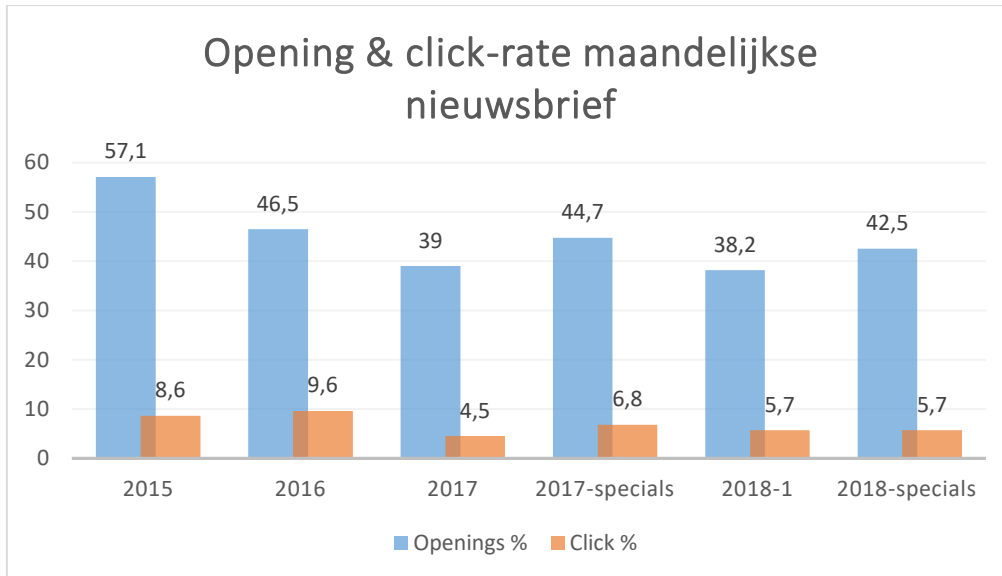
Aantal geplaatste soorten: 355

Aantal opgeloste soorten: 232

4 BEREIK OVERIG (BUITEN WEBSITE OM)

4.1 Nieuwsbrief (gemiddelde per jaar)

Tabel % per jaar

Figuur 21; Openings & click-rate maandelijkse nieuwsbrief en speciale nieuwsbrieven.

Toelichting: Het % geopende nieuwsbrieven blijft (licht) afnemen in de loop van de jaren. Het % geopende speciale nieuwsbrieven (evenementen ed.) ligt in 2017 en 2018 wat hoger dan de maandelijkse nieuwsbrief.

4.2 Overig bereik via andere kanalen

Social media bereik:

Facebookpagina Tuintelling 1.170

Facebookpagina Tuinreservaten 1.694 (overgenomen van Vroege Vogels)

Twitter Tuintelling 634 volgers, 1.227 tweets en 397 vind-ik-leuks (sinds de start)

Tuinreservaten

De Tuinreservaten-tellers staat op 700 sinds start 21 maart 2017.

5 SAMENVATTING:

1. TELLERS:

- Vanaf 2018 minimaal 1200 per jaar, waarvan 80% via eventtellingen. Dat aantal is in de eerste helft van 2018 reed behaald.
- In vergelijking met 2017 is het aantal vrouwen toegenomen, net als de onervaren tellers.
- De groep 55+ is gedaald tov van 2017.

2. TELACTIVITEIT:

- Er zijn meer weektellingen en tijdstiptellingen ingevoerd in de eerste helft van 2018 tov 2017.
- Nieuwe nummer 1 bij eventtellingen; Tuinvlinder 10-daagse in 2018 (1.079 tellingen) heeft de Tuinvogeltelling ingehaald.

3. WEBSITE ACTIVITEIT:

- Aantal gebruikers, sessies is in de eerste helft van 2018 iets afgenomen in vergelijking met 2017.
- Aantal posts en likes op de tijdlijn blijven maandelijks en jaarlijks toenemen.

4. BEREIK OVERIG:

- **Openingsrate** van zowel de maandelijkse als de speciale nieuwsbrief zijn iets afgenomen in vergelijking met 2017.

5. VOORUITBLIK:

- Doelstellingen en bijbehorende onderdelen zijn bepaald in overleg met de stuurgroep. Deze onderdelen gaan uitgevoerd worden in de 2^e helft van 2018.

Reigers

Grote Zilverreiger

Vuilwitte gestalte in vlucht

Winterkleed met knalgele snavel

Zomerkleed met overwegend donkere snavel

Lange sierveren

Gele basis van verder donkere poten

Kleine Zilverreiger

Duidelijk zichtbare gele tenen

Altijd een donkere snavel

Zwarte poten

Donkere vleugels

Minder lange tenen

Blauwe Reiger

Blauwgrijs

Zomerkleed met gele snavel

Lange sierveren

Juveniel lichtbruin

Purperreiger

Lange duidelijk zichtbare tenen

Roestbruine vleugels

Korte, gele snavel

Koereiger (winterkleed)

Hoekig/puntig

Algemeen

In ons land komen flink wat reigers voor. Op de **Purperreiger** na zijn de andere allemaal jaarvogels die het hele jaar bij ons gezien kunnen worden. De **Blauwe Reiger** en **Grote Zilverreiger** zijn nagenoeg even groot. De Grote Zilverreiger neemt snel toe, vooral als wintergast. De **Kleine Zilverreiger** en **Koereiger** zijn kleiner dan de andere reigers.

Verschillen

De **Grote, Kleine Zilverreiger** en **Koereiger** zijn geheel wit en lijken veel op elkaar. Let vooral op het grootteverschil, de kleur van de snavel en de kleur van de tenen. De **Blauwe Reiger** lijkt in vlucht best veel op een **Purperreiger**, maar deze laatste heeft in vlucht een meer hoekig gehouden gebogen hals en duidelijke lange tenen die zelfs van grote afstand zichtbaar zijn.

Meer info

- www.sovon.nl/grote-zilverreiger
- www.sovon.nl/kleine-zilverreiger
- www.sovon.nl/blauwe-reiger
- www.sovon.nl/purperreiger
- www.sovon.nl/koereiger

Barmsijzen kleuren deze winter

Grote Barmsijs, Oosterwolde Fr.
Foto: Ruurd Jelle van der Leij

Heb jij ze ook gezien, de barsmsijzen? Deze winter kenmerkte zich door een invasie van barsmsijzen, met name de uit het noorden afkomstige Grote Barmsijzen. Vanaf oktober vorig jaar werd duidelijk dat er forse aantallen barsmsijzen op zoek waren naar nieuwe voedselbronnen. De aantallen liepen snel op in november en december. En ze kunnen van ver komen, zo blijkt.

Waarneming.nl en Trektellen.nl

De eerste meldingen kwamen uit oktober, de bulk arriveerde in november en december. Op Waarneming.nl liep de kaart van Nederland vanaf november dusdanig vol dat er duidelijk sprake was van een invasie. De Grote Barmsijs werd in november in afgerond 380 atlasblokken en in december in 620 atlasblokken waargenomen. Ook op Trektellen.nl liepen de aantallen in november heel snel op, met de piek in de week van 19 november. Gedurende de hele winter bleven de aantallen duidelijk hoger dan andere jaren.

Sovon-tellingen

Tijdens de PTT-tellingen in de tweede helft van december 2017 werden in totaal 1855 barsmsijzen doorgegeven (1231 als barsmsijs spec., 584 als Grote Barmsijs en 40 als Kleine Barmsijs). Daarmee schart deze telling zich in het rijtje van goede invasiejaren zoals 1988 (1821 exemplaren) en 1995 (1429), maar blijft het wel achter bij 2005

(2390) en het ongekennde invasiejaar 1986 (4304).

Vreemde eend in de bijt

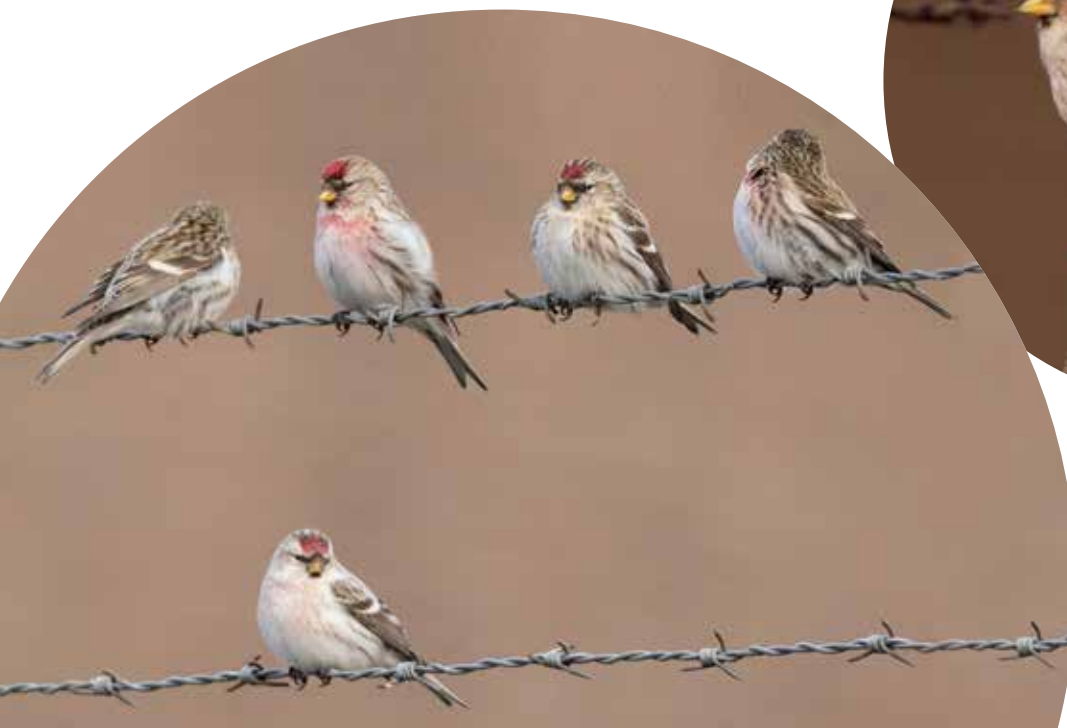
Het gros van de barsmsijzen had betrekking op Grote Barmsijzen, een geringer deel op Kleine Barmsijzen. Determinatie is trouwens best lastig, tenzij de vogels onder gunstige omstandigheden goed bekeken kunnen worden. Dat er in het kielzog van de invasie ook af en toe een echt zeldzame barsmsijs gezien wordt, bleek wel toen er in diverse groepjes een Witstuitbarsmsijs gevonden werd. Deze kenmerkt zich vooral door de zeer lichte onderdelen, waaronder een spierwitte stuit ter grootte van een suikerklontje. Op een onopvallend industrieterrein in Arnhem zat er dagenlang eentje in een groep van zo'n 35 Grote Barmsijzen. Ook uit 12 andere atlasblokken zijn meldingen gekomen, waarbij niet altijd duidelijk werd of het daadwerkelijk om een Witstuitbarsmsijs ging. Zoals gezegd: barsmsijzen kunnen lastig zijn.

Ze komen (soms) van ver

Dat Grote Barmsijzen van ver kunnen komen, blijkt uit een ringvangst op 24 december 2017 op Skagen in Denemarken. Een gevangen Grote Barmsijs bleek een Chinese ring te dragen en was geringd op 3 november 2016 op zo'n 7000 km van de vangplek. Ook in ons land zijn al barsmsijzen in het veld gezien met een ring om, maar deze zijn – voor zover bekend – nog niet afgelezen. Een uitdaging voor vogelaars met een goede camera?

● Harvey van Diek

Een zeldzaamheid tussen de (Grote) Barmsijzen: een Witstuitbarsmsijs op de onderste draad. Foto: Jorick van de Westeringh

De Witstuitbarsmsijs liet zich wekenlang fraai bekijken in Arnhem.
Foto: Jorick van de Westeringh

‘Heel leuk, ik volg een cursus vogels tellen!’

Cursisten in het veld.
Foto: Sjouke Scholten

...zeggen honderden cursisten dit voorjaar. Vanuit Sovon hebben we overall in het land cursussen gegeven om nieuwe tellers op te leiden. Er draaien 6 cursussen voor het Broedvogel Monitoring Project (BMP), vrijwilligers zijn opgeleid om Patrijzen of Steenuilen te inventariseren en er zijn avonden gehouden om uitleg te geven over de Nestkaart, het Meetnet Urbane Soorten (MUS) of om de kennis over BMP op te halen.

Op stap om Patrijzen te tellen

In Gelderland zijn ruim 200 vrijwilligers opgeleid om vanaf dit jaar Patrijzen te tellen op zo'n 150 percelen. Stichting Landschapsbeheer Gelderland richt, samen met agrarische collectieven in de buurt van Sinderen, Groesbeek, Batenburg, Vorden en Eibergen, percelen in met zadenrijke kruiden die de Patrijs hopelijk gaan helpen. De nieuwe tellers houden bij wat het effect hiervan op de patrijzenstand is. De cursus bestond uit een avond waarin kort werd uitgelegd wat het project inhoudt en waarin Frank Majoor vertelde over de leefwijze van de Patrijs en hoe je deze kunt inventariseren. Vervolgens gingen de cursisten op excursie in één van de telgebieden en is geoefend met het afspelen van het geluid. Tegelijkertijd traiden ze in het afspeuren van percelen, of er ergens een patrijzenkopje bovenuit stak. In Groesbeek werd het geduld aan het eind van de ochtend beloond met een koppeltje, dat uiteraard werd ingevuld in de Avimap-app.

Vernieuwde BMP-cursus

Dit voorjaar is de BMP-cursus in een fris jasje gegoten. Er is nu meer ruimte voor cursisten om de koppeling te leggen tussen theorie en praktijk. We laten aan de hand van voorbeelden zien waarom er bepaalde telregels zijn. De veldervaringen van de cur-

sisten worden gebruikt op de theorieavonden om te oefenen met lastige situaties.

Onze docenten die in Haarlem, Arnhem, Oostburg, Joure, Leeuwarden en Geleen de cursus gaven, waren blij verrast met het aanstormend talent. Er zijn cursisten die nu al zeker weten dat ze een eigen BMP-gebied willen gaan tellen en enkele zijn daar al mee begonnen. Het is hartverwarmend hoe enthousiast cursisten kunnen zijn. Een van de docenten werd al vóór de start van de avond bestookt met vragen en probeerde tevergeefs halverwege de avond een pauzemoment in te lassen. Uiteindelijk kwam de koffie maar op tafel tijdens het geven van de les, zóveel wilde iedereen weten!

Bij de cursus horen 4 avonden theorie en 4 ochtenden praktijk. Tijdens de praktijkochtenden wordt in het veld geoefend met bijvoorbeeld het noteren van territoriale waarnemingen. De vroege momenten rond zonsopgang leverden prachtige waarnemingen op. Cursiste Richtje van den Berg over haar tweede veldbezoek aan het Lendebos in Oldeberkoop: ‘Wij zagen twee bijzondere zoogdieren, namelijk een Das en een Bunzing! Ook zagen we een Appelvink met nestmateriaal in zijn snavel. Onze cursusleider Sjouke vertelde dat dit niet vaak gezien wordt! Bij het vorige bezoek zag ik mijn eerste Kleine Bonte Specht.’

Docent Joost van Bruggen leidt dit voorjaar vogelaars in Arnhem op tot BMP-tellers.

Foto: Albert de Jong

Steenuilen en stadsvogels (helpen)

In de Achterhoek leerde Albert de Jong samen met Ronald van Harxen van STONE cursisten in de buurt van Halle hoe je Steenuilen kunt inventariseren. Vroeg in het voorjaar 's avonds op pad en telkens het geluid afspelen en vervolgens goed je oren spitsen om te horen of een uiltje reageert. Er zijn nu bij Halle heel wat nieuwe tellers die het geluid van de Steenuil kunnen dromen! Heel goed, want in Gelderland huist zo'n 40% van de Nederlandse steenuilenpopulatie en het is belangrijk om te volgen waar ze zitten en hoe het ze vergaat.

Jan Schoppers vertelde in Joure, Uffelte en Emmeloord over MUS. Opzet en resultaten kwamen aan bod, en hij sloot de avond af met hoe je mee kunt doen. In de regio's van deze cursusavonden worden nog veel tellers gezocht.

Niet alleen voor vrijwilligers zijn cursussen gegeven. Ook professionele organisaties kunnen bij Sovon terecht om bijvoorbeeld stadsvogels een handje te helpen. Zo gaf collega Jan Schoppers samen met NatuurInclusief in Nijmegen een cursus over de Huismus en Gierzwaluw en ruimtelijke ontwikkeling. Zij demonstreerden hoe je deze huizenbroeders een broedplek kunt geven in de veranderende stedelijke omgeving.

Op naar de volgende cursussen

De voorjaarscursussen zijn grotendeels afgerond, de BMP-cursussen lopen richting einde. In de nazomer starten we met nieuwe cursussen, zoals in Leeuwarden, Vinkeveen en de Betuwe over het Watervogelproject. We hebben de mogelijkheid om nog meer cursussen te geven over onder meer de winterse Punt-Transect-Tellingen of als u wilt leren trek tellen. Er zijn cursussen in samenwerking met lokale vogelwerkgroepen naast cursussen geheel vanuit Sovon in regio's waar vogelwerkgroepen minder actief zijn. Interesse? Mail naar cursus@sovon.nl, dan nemen wij contact met u op.

● Marieke Berman

